

K

ALÉJDOSZKÓP
ALÉJDOSCOPE

“Nincs más haza, csak az anyanyelv.”
(Márai Sándor)

MÁRTON ÁRON ÉS JAKAB ANTAL ERDÉLYI PÜSPÖKÖK SZELLEMI ÖRÖKSÉGE

ELŐADÓK

VARGA GABRIELLA, BUDAPEST
DR. VENCSER LÁSZLÓ, BÉCS

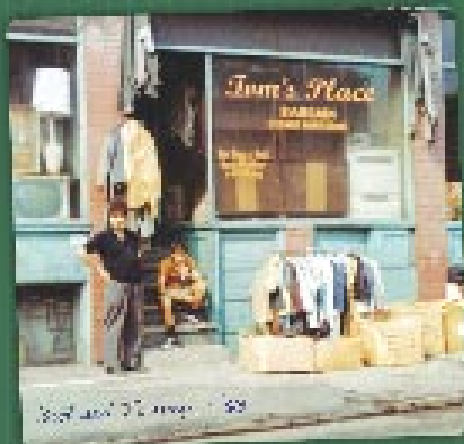

A JAKAB ANTAL KERESZTÉNY KÖR ALAPÍTÓ ELNÖKEI

A MÁTYÁS PINCÉBEN 2010. SZEPTEMBER 12-ÉN D. U. 4 ÓRAKOR

MINDENKIT SZERETETTEL VÁR A KALEIDOSZKÓP IRODALMI KÁVÉZÓ

Celebrating 50 Years in Kensington Market

Building on a retail tradition that began in 1958, Tom's Place is a constant in the ever-changing world of fashion, proving that quality and value are always in style. What began as a bargain second hand store, is now one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

First floor specials: Men's Suits 4 for 1
Men's Sports Jackets 2 for 1

HOURS | M-W, 10-6 | Th-F, 10-7 | Sat, 9-6 | Sun, 12-5

190 Baldwin St. | Kensington Market (just west of Spadina) | Free Parking | 416-596-0297 | www.toms-place.com

Fotó: Kun Emília

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

**Augusztus 20. Szent István,
az új kenyér
és az alkotmány ünnepe.
Az István a király c. rockopera
egy dalbetéttel köszöntjük!**

ISTVÁN:

Óh jó Uram, itt e földön
választottad én vagyok
Rámbíztatd e súlyos terhet
s félek, összeroskadok
Mondd, mennyit ér az ember
ha tisztessége gyenge
Mondd, mennyit ér, ha
kárhozott a győzelemre
Óh jó Uram, adj erőt
hogy elbíriam a terhedet
Törvényeid elfogadtam
de más szolgálja nem leszek
Mondd, mennyit ér
ki Téged szívéből követne
Mondd, mennyit ér
ki érted véled szállna szembe
Oly távol vagy tőlem és mégis közel
Nem érhetlek téged s nem érhetlek el
Oly távol vagy tőlem és mégis közel
Te hallgatsz, s én érzem a szívem felel

GIZELLA:

Hallgasd meg könyörgésem
hallgass meg Istenem
Légy hozzám irgalommal
légy úrrá szívemen
Töltsd el lelkemet
fájó szívemet
hűséggel, jósággal
szeretettel

**HIRDESSZEN FOLYÓIRATUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA
AZ ÉVI ELŐFIZETÉST IS**

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus
postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag
a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.
The opinion expressed in this publication are
not necessarily those of the publisher.

A TARTALOMBÓL - CONTENTS

Szentiványi György: Szállj fel a magas égre... (Zeneszám)	2
Szölössy Tibor: Kárpátaljai Miatyánk	2
Szigethy Gábor: Sis Honestus...	3
Radnóti Miklós: Július (Vers)	5
Sárközi György: Kánikula (Vers)	5
Dancs Rózsa: Költőzködési zarándoklat Torontóban	6
Isten éltesse Szervátiusz Tibor szobrászművészt	7
Novák Imre: Mozart lelki rokona...	8
Csokonai Vitéz Mihály: A tanúnak hívott liget (Vers)	9
Bede Erika: A balladák szerelmese...	10
Dobai Miklós: Emlékezzünk Liszt Ferencre	13
Visy Zsolt: Harang és szabadság	14
Schulek Ágoston: Amiért a harang szól...	15
Sándor Mary: Meggy (Novella)	17
Mary Sándor: The Dance; At the Hairdressers	18-19
Áprily Lajos: Ének a Küküllőhöz (Vers)	19
Fisher Judit: Megemlékezés Sándor Jánosról	20
Dancs Rózsa: In Memoriam Abert Lajos	22
Kosztolányi Dezső: Halottak (Vers)	22
Erdély üzenetét hozzák...	23
Dr. Vencser László, Varga Gabriella	23-25
Bartis Ferenc: Márton Áron századik születésévében	25
István Bácsalmási: Fregments from a Full Past	26
Franz Liszt	30
Csapó Endre: A média a nemzet alkotmányos intézménye lesz	31
Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez (Vers)	34

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$50.00/year; Foreign: US\$55.00/year

Publisher: **Kaleidoscope Publishing**Elnök - **Telch György-George** - PresidentFőszerkesztő - **Telch-Dancs Rózsa** - Editor-in-ChiefTerjesztés - **Turóczy Katalin** - Subscription

Elérhetőség - Address:

122 Silas Hill Drive, Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

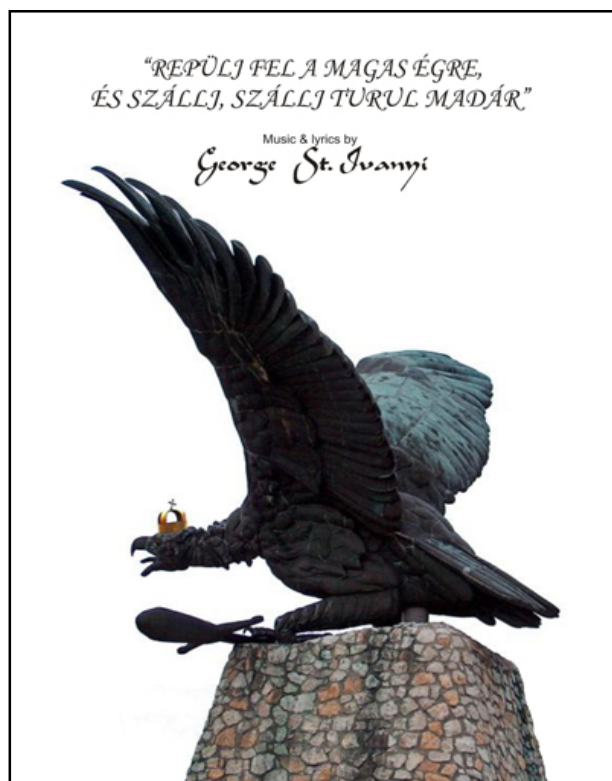
E-mail: **rosacae@hotmail.com**

Copyright © Kaleidoscope Publishing

*No part of this publication may be reproduced by electronic means,
photocopying or otherwise, without written permission from the
publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.*

www.kalejdoszkop.com

***KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi**

Verse 1

Kétezer év, régmúlt idő, emléke megmaradt, örökké él.
A napsugár, a kéklő ég 's a szellő csodákról mesét mesél.

Fent a hegyek ormán egy szép madár repül
s egy sziklatetön áll már rendületlenül.
Aztán leszáll, hazát talál,
és innen többé már soha el nem száll.

Verse 2

Árpád apánk sokfelé járt, míg végre népének hazát talált.
Szép nagy hegyek, tavak, vizek, álmaik vágya így valóra vált.

Hét vezére Árpádnak esküt tettek rá,
nem hagyják el többé már ezt a szép hazát,
és egy madár feléjük száll,
szárnyait kibontva hegytetőn megáll.

Refrén

Repülj fel a magas égre, szállj, te szép madár,
Keress meg merre van fészked, hogy szépet álmoddjál.

Álmodban örködjél szép hazánk felett,
hogy békében élhessen népünk teveled,
most repülj fel a magas égre és szállj, szállj, Turul madár!

SZÖLÖSSY TIBOR

KÁRPÁTALJAI MIATYÁNK

(Técső)

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, bocsáss meg nekünk,
mert kételkedtünk. Nem abban, hogy vagy-e egyáltalán,
hanem azért, hogy oly messzire kerülve egymástól ki
mertük mondani, meg mertük kérdezni egymástól és
magunktól: Atyánk, miért hagytál el minket?

Miért csukta össze pilláidat ránk letekintvén,
megfosztva minket hitet éltető szemeid fényétől és melegétől?

Bocsásd meg, mert mi hagytunk el Téged. Te ezt tudod,
de lelki megnyugtatásunkért, gyónásként hadd mondjuk:
Atyánk, a sátán kerített hatalmába minket, elrabolta
mindenünket, egyik kezünkben kenyeret tartottunk, a
másikkal fedelet magunk és szereteteink fölé - ennyit hagyott
meg nekünk.

Gyarló emberként féltünk imára kulcsolni kezeinket,
mert elejtvén valamelyiket - megsemmisülünk.
Szenteltessék meg a Te neved, mert reménytelenségbe tiport
évtizedeinkben neveddel tettük elviselhetővé testi-lelki
fájdalmainkat, vágyva-remélve országod eljöttét.

Ne vádolj minket türelmetlenséggel, de legyen meg a
Te akaratod már ma, amint a mennyekben, úgy a földön is. A
mindenség végtelenjében földi létünk pillanatnyi: add meg
hát Atyánk, hogy élni akarásunkat a Te akaratod tegye
elviselhetővé.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma és holnap
is.

Add, hogy búzáinkat anyaföldünkbe vethessük,
kenyerünket anyanyelvünkön nevezhessük. Adj biztató
kitartást, hogy ne süllyedjünk a napi küzdelmek
kilátástalanságába, hogy feléd fordíthassuk kérges
tenyerünket és érdes lelkünket, hogy legyen bátorságunk és
időnk Téged kérni: bocsásd meg vétkeinket, taníts meg újra,
hogy őszintén valljuk és tegyük: mi is megbocsátunk az
ellenünk vétkezőknek. Mi, akik végigszenvedtük a poklok
éveit, hova vétkek kényszerítettek vétkezni, kérünk: adj erőt
és időt megbocsátani embereknek, nemzeteknek,
évtizedeknek.

És ne vígy minket a kísértésbe, hogy elégedettek
legyünk magunkkal, ne engedd, hogy sanyargatóink
szenvédeit látva-hallva, a bosszú bódulatába zárkozva
kárörvendjünk. Szabadíts meg a gonosztól, mely itt van
közöttünk felöltvén az anyagiasság és önimádat csábító
palástját.

Bízva és reménykedve fordulunk most és mindig
Hozzád: tarts meg szülőföldünkön, emelj fel magadhoz, add
meg Atyánk, hogy kegyességed tanúi és részesei legyünk,
mert Tiéd az Ország, a Hatalom és a Dicsőség most és
mindörökké.

Ámen

*Az mi régi szent István királyunknak
koronája semmi a pallosa nélkül.*

Zrínyi Miklós, 1663.

SZIGETHY GÁBOR

SIS HONESTUS - ISTVÁN KIRÁLY INTELMEI (Előszó)

Égtek a gyertyák, zsolozsmáztak a papok: István király szentté avatására készült az ország. Kovácsolták a glóriát.

István nagyobbik legendája, amely László király rendeletére 1077 körül íratott, szent életű, bölcs királyt fest, keresztény és emberséges uralkodót, kegyes királyt, akinek kezéhez vér, mocsok nem tapadt, s aki szent életével érdemelt magának helyet a szentek között.

Könyves Kálmán, a tudós király harminc év múlva szigorú törvényekkel igyekezett rendet teremteni elkanászodott országában. Az államalapító, birodalmat szervező Szent István királyt nagy uralkodó elődnek tekintette, s emlékéért, tiszteletét kívánta alattvalóiban ébren tartani; bizonyítani: uralmának szigorúsága István uralkodásának szigorúságában gyökerezik. Megíratta István király kisebbik legendáját, amelyben a nagy király fegyelmezett államrendjéről mesél tanulságos példabeszédet a legendaíró, törvényeket megtartató kemény, határozott, erőskezü hatalomról.

E kisebbik legendában olvasható egy történet, amely a korábbi legendában nem szerepelt.

István király álomba szenderül, s egy gazember, akit aljas tette három társa bújtott föl, belopódzik a király hálószobájába, köpenye alá rejtett karddal, gyilkos indulattal. Az orozva gyilkolni készülő - a legendaíró úgy mondja: égi jelre - elejtette kardját, a fém a kövezeten megpendült, s a zaj felriasztotta álmából a királyt. A király lábai elé boruló, bocsánatért könyörgő gyalázatost István nem bünteti, kegyesen útjára engedi, de három cinkosának nevét tudakolja, hogy azokat méltóképpen büntethesse. Hartvik püspök néhány évvel későbbi legendaszerkesztményében a történet itt véget ér, ám a legendában olvasható még egy mondat: Hogy pedig az utódoknak okulására legyenek, és tanulják meg uraikat a legnagyobb tisztelettel tisztelni, látásuktól őket megfosztotta, ártó kezüket levágatta, s akik igaztalanul az igaznak vére ellen fondorkodtak, igazságos ítélettel bajos életre jutottak.

Hartvik püspök tehát vakításról, csonkításról nem tud. E véres tetteket - szent legendáját cirkalmazva - nem említi. Az ő királymeséjében a kegyes és bűnbocsátó, igazságos király áll előttünk. Földi szenny, evilági mocsok nem piszkolja István szent arcképét. Feltételezhetően Hartvik püspök a kisebbik legenda szövegét olvasva-másolva érdektelennak, elhagyhatónak ítélte a három összeesküvő megcsonkításáról írott mondatot. A hatalom olykor véres tettekre kényszerül, de nem István csonkította s vakította meg az ellene lázadókat. István szent és kegyes király. Példaképpül álljon élete, ne rettentésül. És elhagyta az utolsó mondatot. És csak magában, titkon merengett azon: a háttérben meglapuló cimboráknak, akik gyilkolni gyávák voltak (vagy előtérbe tolt társuknál voltak hatalmasabbak, s ezért kímélhették kezük a véres munkától?), István, a kegyes, jó király miért nem kegyelmez?

István 46. törvénye: Valaki embert öl karddal, azon kard által vesszen el. Éjjel, karddal kezében áll királyi ágyánál egy férfi, gyilkolni készül, az uralkodóra, Isten felkent emberére emel kezét, és István megbocsát. Miért? Mert kegyes, keresztény király. S akik a háttérben maradtak, akik csak titokban törtek életére, azok számára nincs irgalom. Szemük világa vész, karjuk hullik. Miért? Mert István bölcs politikus. Egy orgyilkosnak megbocsát, így besúgó, bizalmas emberévé avatja, akit bármely pillanatban eltehet láb alól, hisz az királyát meggyilkolni készült, ezért bármikor jogos büntetés a bárd. Most a megrettentett, besúgóvá aljasult összeesküvő három cimboráját leplezi le, máskor majd másokat. S eltűnik a süllyesztőben, ha már túl sokat tud s nem lesz többé urának szüksége rá.

A kisebbik legenda ilyen olvasatáról nem maradtak írásos dokumentumok.

Jeles prózaírónk, a Karthauzi Névtelen a mohácsi vész idején már regényes István-alakot fest, jószágost és keménykezűt, keresztény hős-királyt, akire hazánknak - nyakunkon a török - égetően szüksége lenne. E fondorlatos összeesküvésről s a leszámolásról nem tud, Vazul

megvakítását is Gizella királyné ármánykodásával magyarázza, mint a Képes krónika írója másfél száz évvel korábban - így törölve le István szent arcképéről a pogány bosszúállás gyanújának sarát. Egy évezred van a hátunk mögött. Néhány legendából próbáljuk magunk elé varázsolni államalapító királyunk arcképét. Arcképet, amelyet ezer éve koronként másképp festettek, másképp faragtak, másképp díszítettek.

A lét meghatározza a tudatot. A festett arckép színeit a kor. István a kegyes keresztény uralkodó. István a szigorú és keménykezű államalapító. István a törvényteremtő. István a véreskezű. István a bölcs.

Ezer év arcképei. Válogathatunk. Eltévedhetünk. Kovácsoljuk a glóriát.

Az Intelmek, István királynak Imre herceghez írott elmélkedései sok vihart látott bölcsességek. Kódexekben maradt ránk latin nyelvű másolata, a királyi törvények első darabjaként, noha az Intelmek nem törvények, hanem tanító célzatú erkölcsi tanácsok. A XVIII. században fordították első ízben magyar nyelvre, azóta többször is. Fordították: értelmezték az ezeréves szöveget.

A lét...

Azt írja István király: Nam unius linguae uniusque moris regnum, imhecille et fragile est. A nyelvi finomságok különbözők, a fordítások tartalma azonos: *Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő.* Tudós dolgozatok sokasága világította meg e mondat s a hospesek, az idegen jövevények hazánkbeli helyzetéről írott fejezet értelmét. Ki így, ki úgy magyarázta István király e bölcs gondolatát. E fejezet egy másik mondatát már nem sikerült ilyen egységesen lefordítani. A latin szöveg: *...quae omnia regiam ornant et magnificent aulam...*

1808-ban - ne felejtjük: Napóleon hadi diadallal közeledik gyötrött országunk határai felé - a magyar fordító így visszhangozza e mondatot: *mind ezek által a Királyi Udvar ékesíttetik és magasztaltatik...* A regiam és aulam szavakat összevonta tehát, s a királyi udvar fényességéről beszél, a hatalom központjáról, ahonnan minden jó kisugárzik. S egy másik mondatba betoldott megjegyzéssel hangsúlyozza: soknemzetiségű országban idegen király - nálunk akkoriban I. Ferenc Habsburg-uralkodó - teremthet s teremt erős, szilárd birodalmat, összefogva, egybekovácsolva az ellentéteket. A Millennium idején így hangzik magyarul e mondat: *ami mind a király udvarát ékesíti és teszi nagyságosabbá.*

Ma: *mindez az országot díszíti, az udvar fényét emeli.*

Nyelvtanászok bogarászhatják: melyik a helyes fordítás. Habsburg-uralkodók uralkodása idején talán bocsánatos grammatikai vétek, ha a fordító a regiam és aulam szavakat összevonja, s a királyi udvar fényét, erőt adó szerepét hangsúlyozza. Ma nyelvtanilag korrektebbek vagyunk: regia - ország; aula - udvar. Így logikusabb a következő mondatban - *Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő* - a regnum szó ország értelmű

Fotó MTI

„Vezess mindannyiunkat harag, góg, gyűlölség nélkül, békésen, alázatosan, szelíden; tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a góg és a gyűlölség...” – Szent István király Intelmeiből idézett az új magyar köztársasági elnök, Schmitt Pál. Beiktatási beszédében 2010. júl. 6-án hangsúlyozta: *„el fogjuk érni közösen, hogy mindannyiunk számára felelő érzés lesz magyarnak lenni.”*

Isten adjon erőt neki, hogy tudja vállalt feladatait teljesíteni - minden magyar javára !

fordítása. Hisz a regia (királyi palota, királyi székhely) és a regnum (királyi uralom, királyság) egytövű, rokonértelmű szavak. Összetartozást jelölnek: 1015-ben a királyi hatalom és a királyság, királyi udvar és ország még nem elkülönült fogalmak.

Vagy talán a Millennium látszattámamos évtizedében az osztrák királyi udvar és a magyar ország szembenállását kívánta finom árnyalattal érzékeltetni a fordító?

Ma a hatalom és az ország egységét, összeforrottságát hangsúlyozzuk?

Azt írja István király: *sis honestus.*

Egyszerű mondat, könnyen lefordítható. Pápai Páriz Ferenc híres szótára szerint: honestus - tisztos, becsületes, emberséges. Jordánszky Elek 1808-ban István király mondatát így fordítja: *légy ember becsülő.* Szép fordítás.

A becsület erényét emberszeretettel s cselekvő magatartással kapcsolja egybe. *Sis honestus*: cselekedj tisztességgel, önállóan s az emberek kedvére.

A Millennium idején: *légy tisztességtudó.* Tisztességtudó magyarul azt jelenti: engedelmes. Szófogadó értelemben is használatos. Korabeli német szóval: gutgesinnt.

Tormay Cecíliának a két világháború között szintén e szó tetszik. Ma árnyalatok nélkül fordítjuk: *légy becsületes.*

Amikor István király, háta mögött egy elporladt pogány évezreddel, 1015-ben papírra vetette - vagy tudós szerzetesével megíratta - intelmeit, amikor csak beszélt magyar nyelvünk helyett az árnyalatokban és írásbeliségben gazdag latin nyelven megalkotta erkölcsi testamentumát, amikor Imre herceget életre, uralkodásra, emberségre akarta atyai szóval tanítani - így szól: *sis honestus.*

Egy évezred van a hátunk mögött.

RADNÓTI MIKLÓS

JÚLIUS

Ilyen hőség sem volt itt már régen,
mesélik, még a vaj is elalélt
és olvadni készült lenn a jégen

ma délelőtt még s most beborult. Már
aprót söpör a ház előtt a szél
s körül minden figyelmesen föláll

a tolongó porban és záport remél.
A nyugágy háta is hassá dagad
és elszakad a szárító kötél.

Két ing repül el róla, két madár,
utána kap a szolgál kerítés
és csúnya szájjal szitkot kiabál.

Mindent elhord a szél s a kert haját
hosszú ujjakkal, hosszan húzza ki
és a hasaló kerten úgy fut át,

hogyan villámlik sarkának friss nyomán
s a vastaglábú dörgés léptitől
kék foltokat mutogat a homály.

Sűrű szagok csúszkálnak szét elébb,
a felhő később érkezik, köszön
s a száját nagyratató kertbe lép.

Körültekint ott, pislant, komolyan,
villogó zápor zuhan belőle
s mint hulló szög, a csöppje olyan.

(Elállt az eső s a szűk csatornán
víz zúg. Visszatér és hajladozva
jár a gyöngö fény a fa ormán.)

SÁRKÖZI GYÖRGY

KÁNIKULA

Izzad a domb, a mezőknek sápadt giz-gaza lankad,
Ágyából a patak tikkadtan kiszaladt,
S most a fehér kavicsok közt gyík surran kanyarogva
S szárnyát nyitja honát vesztve a barna csibor.

Hontalan én is, apadt lélekkel, mint kicsi társam
Nyitnám szárnyaimat, messze repülni velük.
Ám köt az embersors, vak talpam alatt csikorogva
Jajdul a békakavics s fájva nyöszörgi: maradj!
Zsong a darázs is, ezerszínű pille evez körülöttem
Pattan a szöcske, tücsök zengi: pihenj közibénk!
S hosszúra nőtt vadzab s puha mézfüvek összehajolva
Súgnak: jöszte, merítsd lágy hűvösünkbe fejed.
Hadd hajolok hát, kis testvérek, alá Guliverként,
Rajta, kötözzenek át hajlós száraitok!

Köztetek édes a rabság s mint a halál nyoszolyája
Börtönöm alja is oly ringó, balzsamizú.
Föld, mélyebb a te himbálásod a dajka ölenél
És e nehéz nyugalom jobb, mint dajka teje,
Elnyújtózni sötét, dobogó sziveden gyönyörűbb, mint
Lyány érő kebelén kérni remegve helyet.
Hátha karomba lehetne a kedves is... így csak e száraz
Ág rajzolja elém bájainak vonalát.
Ám a halott vessző is mágusi pálca kezemben,
Halvány semmire fest angyaliszép elevent.

Itt érzem közelemben lebegni napos haja fodrát,
Itt csillannak arany fénnel napszemeli,
Hangja sötét csengőt itt ráz duruzsolva fülemben
...Vagy csak a távoli nyáj tompa kolompja remeg?
Vad sugarak, sugarak zuhatagja özönlik a rétre,
Forr a világ a tüzes zápor nyelve alatt,
Izzad a domb, a mezőknek sápadt giz-gaza lankad,
Ágyából a patak tikkadtan kiszaladt.

DANCS RÓZSA

KÖLTÖZKÖDÉSI ZARÁNDOKLAT TORONTÓBAN

"Örök hála és imádás legyen azért nevednek"

A torontói Szent Erzsébet Római Katolikus Magyar Egyházközség nyolcvankét éves. Ez az idő mai mértékkel számítva egy emberöltő az Úristen és a Torontóba szakadt magyar közösség szolgálatában. 2010. július 24-én a hívek megünnepelték a „költözőkódó zarándoklat” évfordulóját, amikor a 40 esztendőn át látogatott régi templomból az új, mai épületbe való áttelepülést megszervezték.

A nagy fordulat tanúja, Jaschkó Balázs atya, aki az ünnepi szentmisét is celebrálta, emlékezésében fenségesnek, meghatónak nevezte a pillanatot, amikor látta, hogy mennyi ember megmozdult és vállalkozott az áthurcolkodásra. Elmondta, hogy amikor a 80-as évek derekán felvetődött a templomcsere szükségessége, Wall püspökhöz fordultak tanácsért, aki 1985. május 2-án a következő levelet írta a 282 Spadina Avenue-n lévő egyházközségnek: „A Szent Erzsébet Egyházközség hívei iránt nagybecsülésemet és csodálatomat kell kifejezmem. Nagyon értékelem áldozatkészségüket, hogy adományaikkal új templomuk belső terének művészi kialakítását segítik, de egyben régi templomuk hagyományos értékeit őrzik és új templomukba átviszik.” Wall püspök javaslata volt az is, hogy a költöztetést ne a régi templom eladásából megmaradt pénzből finanszírozzák, hanem a hívek adakozásából, ne költöztető vállalat, hanem a templom hívei közül ki-ki hozzon a régiből az újba át valamit, amit tud. A felhívás a szívekig ért, több mint háromszázan jelentkeztek, hogy a belvárosi, eladott templomból az újba átmentsék értékeiket. Az alapkövetételére 1984-ben került sor, amelynél a már akkor Kanadában szolgáló mai plébános, Sajgó Szabolcs atya is jelen volt. Egy év múlva már lezajlott a „költözőkódó zarándoklat” is, amelyet a Katolikus Férfiak Társulata szervezett meg és a Katalin női csoport mindenben támogatott. Jaschkó atya a nővérével egy 16 kerekcs, agyonpakolt teherautót vezetett át a Spedináról a 432 Sheppard Ave. East-en emelt szép és modern templom udvarára, nyomában a végtelen sorban haladó magánkocsikkal. És noha a tárgyak leszerelése hetekig tartott, senki nem sérült meg, semmi nem károsodott, és a plébános azt érezte, hogy Isten biztató jelet küldött feléjük ezáltal: a jövő felé buzdítás jelét, hogy ami érték abban az egyházközségben, átadható és át is kell adniuk a jövőnek. Néhai Békési István atya szavaival „Nem kell sírnunk, mintha az új templom ékessége nem érne fel a régi szépségével. A régi és az új Szt. Erzsébet közös méltósága, hogy mindkettő „az Isten háza.” Mindkét helyen „vándorlásunk társa lett az Úr Jézus.” Szt. István és Erzsébet népének otthona, hitének és magyarságának őrhelye volt a régi templom. Az akar lenni az új is. Az alapítók álma, vágya, verejtéke és annyi szent áldozata tette magyar tempommá a régi szent helyet.

Gyermekeik, utódaik, a háború és a szabadságharc után jött magyar testvéreikkel építették, erősítették a régi Szt. Erzsébetet. Végül új templom és Ifjúsági Központ megteremtésére kellett gondolnunk. A templomot és az iskolát tartanunk kell és tartani akarjuk. Ez a magyar élniakarás győzelme, az élő hit győzelme.” Ennek az élniakarásnak a bizonyítéka volt Zadubán György tette is, aki az átköltözés után három évre megszervezte a templom mellett a magyar iskolát.

A Szent Erzsébet a költözéskor

A szentmisét követő fogadáson Sajgó Szabolcs atya felkérte a híveket, hogy mondják el személyes emlékeiket, templomhoz fűződő élményeiket. Elsőnek Lents Mihályt szólította mikrofonhoz, aki naponta háromszor is körbejárja a templomot. Noha csak a misekönyvtartó állványát szállította, nem tudja soha elfelejteni azt az élményt, amit a kocsisor látványa jelentett számára, mondja Lents Mihály, „talán csak a magyarok vereckei szoroson való átkelése lehetett ennél felemelőbb mozzanat.” Simonka Ferenc az egyik legnagyobb akkori aggodalommal vívta meg a harcát: a harang leemelése. Ő spekulálta ki a módját, hogy az balesetmentesen sikerüljön. Daru helyett az „élő négy darus” akciót a Bukovecz-házaspár, Orbán atya és Simonka Ferenc hajtotta végre. Dr. Forbáth Pétert a nagy teherautó vezette személygépkocsisor esküvői menetre emlékeztette, hangsúlyozva, hogy a gyakran tapasztalható széthúzáson akkor győzedelmeskedett a magyar összefogás, az egység, amikor a közösség sorsdöntő kérdésével szembesültek. „Lehet, hogy fogunk még veszekedni, de amikor kell, együtt tudunk érezni és dolgozni,” mondta.

Zydrón Margit anekdotaszerű, komikus történetet mesélt el. A becsípett idegszál miatt meggörbült K. Pali bácsi túl közel hajolt a gödörhöz, amit az alapnak ástak ki és belepottyant. Az eséstől a fájdalmas idegszál kiszabadult, a gödörből kiemelt Pali bácsi pedig kiegyenesedett. „Megtörtént az első csoda!” mondták vidáman a hívek.

Birinyi György történelmi áttekintést nyújtott a katolikus egyházközség életéről, majd Tóth Stefánia, Rozinka Csöpi, Kecskés Zoltán, Dr. Török Erzsébet, Kispál Mária mondta el a templommal kapcsolatos gondolatait.

Sajgó atya kérdésére, hogy kinek mit jelent ez a templom, Telch György a valahovatartozás, a befogadó

közösség erejének a jelentőségét emelte ki, hiszen az 50-es évek elejétől kezdve mindig a Szent Erzsébet kötelékébe tartozott. „Ez a templom nekem az egyik gyökerem, a másik pedig a család és az otthon érzésének a forrása,” summázza. Mert – ahogy a templom előtti táblán olvashatjuk – „Lábad ősi ösvényre ismer,/ Akármikor jössz,/ Itthon van az Isten.” (Kányádi Sándor.)

ISTEN ÉLTESSE A 80 ÉVES SZERVÁTIUSZ TIBOR SZOBRÁSZMŰVÉSZT!

Július 26-án lesz 80 éves Szervátiusz Tibor Kossuth-díjas szobrász, a magyar történelem, kultúra kiemelkedő személyiségeinek megformázója.

A szász eredetű, elmagyarosodott Szervátiuszok vélhetőleg Mátyás király idején kapták szolgálattevő jelentésű latin nevüket. A család Erdély “fővárosában”, Kolozsvárott élt, Tibor a rangos piarista gimnáziumba járt, ahol a tanárok nemzeti szellemben nevelték a fiatalokat. Ő szobrász apja, Szervátiusz Jenő műtermében nőtt fel, sajátította el a fa, a kő, a vas, a réz megmunkálásának számtalan titkát, s járta Erdély falvait, városait. Megismerte a nép múltját, kultúráját, örömet-bánatát, s közben ő is faragott, székely kapukat díszítgetett.

A második világháború utolsó időszakát kamaszként egy menekülteket befogadó budapesti gyermekotthonban élte át (apját Dániába vitték, ahol fogságba esett). Itt rögzülhetett benne az a félelem és rettegés, ami későbbi katartikus szobraiban tükröződik. 1945 áprilisában egy marhavagonban tért vissza Kolozsvárra. Érettségi után sikeres felvételt tett a marosvásárhelyi orvosegyetemen, de kispolgári származása miatt mégsem kezdhette meg tanulmányait.

Nem keseredett el, mert addigi munkái alapján 1950-ben vizsga nélkül felvették a kolozsvári magyar művészeti egyetem szobrász szakára. Apja nyomdokain indult, de hamarosan megtalálta saját kifejezési formáját. Mivel akkor keresett új technikákat és szerkezeteket, amikor a szocialista

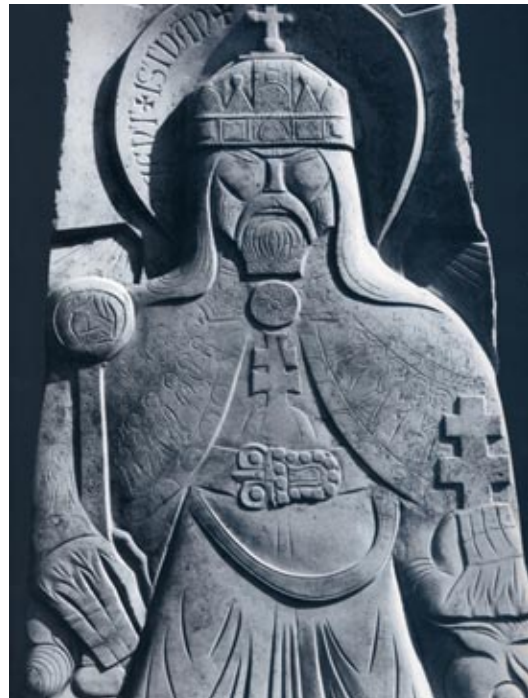
realizmustól való minden eltérés büntetendő volt, szobrait dugdosnia, takargatnia kellett. A tiszta formák, a konstruktivizmus állt hozzá közel, de zavarta e stílus divattá válása, s levonta a tanulságot: vissza kell térni a gyökerekhez. Ezt fejezi ki ars poeticája: “Ha magyarnak születtem, a művészetet is anyanyelvemen kell beszélnem. Vállalom népem hagyományait, sorsát, történelmét, múltját, jelenét és jövőjét. Keleti szép örökségünket Nyugatba ötvözve, a Nyugat figyelmét magunkra irányítva a szobrászat nyelvén erről akarok beszélni.” Egyéni szobrászati formanyelvét a göcsörtös, égetett felületű fa és a kő anyagának felhasználásával alakította ki.

1954-től vett részt romániai és külföldi kiállításokon, a nemzetközi figyelmet 1965-1967 között készült Kolozsvári Krisztus című fémplasztikájával váltotta ki. Budapesten először 1983-ban állított ki. Portréival – Dózsa, Petőfi, Ady, Bartók, Móricz, Szabó Dezső, Kós Károly – nem anatómiai vagy történelmi hűségre törekedett, az arcokat az értékeket kifejező jelképpé formálta. Hangsúlyosak a történelmet megidéző monumentális művei, és számos székely piétát faragott e nép szenvedéseinek felmutatására.

1977 óta Magyarországon él és dolgozik. Az áttelepülés lelki gyötrelmeit ma is viseli, de reméli, így többet tud használni az erdélyi magyarságnak.

2001-ben Kossuth-díjjal tüntették ki a megmunkálendő anyag természetét mindig tiszteletben tartó, az ősi és népi elemeket a modern művészet törekvéseivel ötvöző szobrászi tevékenységéért, a magyarság sorsa és történelme által megihletett munkásságáért.

Apja születésének 100. évfordulója alkalmából 2003-ban létrehozta a Szervátiusz Jenő-díjat, amelyet minden évben egy, a nemzeti kultúráért elkötelezett képzőművésznek ítélnék oda. (Forrás: MTI)

Szervátiusz Tibor: Magyar oltár - Szent István

NOVÁK IMRE

MOZART LELKI ROKONA - A BOLDOGSÁGKERESŐ CSOKONAIRÓL

Kevés olyan költőt tart számon irodalomtörténetünk, aki Csokonainál jobban áhította volna a boldogságot és mellette a jó társaságot. Ugyanennyire vágyott a magánélet nyugalmára, a szerelemre és az irodalmi sikerekre is, ami egyet jelentett volna egy igényesebb, felvilágosodottabb polgári magyarsággal. A zavartalan boldogságot kereste és a természetes erkölcs uralmát várta. A költői hagyományok és kora haladó gondolkodásának gyermeke volt.

Egyik legnagyobb lírikusunk, Csokonai Vitéz Mihály 1773-ban született Debrecenben. Anyja Diószegi Sára, apja Csokonai József, foglalkozására nézve borbély, seb orvos, azaz felcser. A Dunántúlról érkezett, és jó hírnevet szerzett magának befogadó városában, gyakran orvosi feladatokkal is megbízták. A kisgyerek négyévesen, iskoláskora előtt már tudott olvasni, mert ambiciózus apja taníttatta a latin szóval együtt. Nyugodt gyerekkora volt apja haláláig, aztán elszegényedtek. Ettől kezdve nem mondhatjuk őt a sors kegyeltjének. A debreceni kollégiumba került, ahol kitűnő tanuló és jó szerepjátszó volt. Szívesen mesélt, gyakran szórakoztatta tréfákkal diáktársait. Páratlan hatással mondta verseit, a pajzán rigmusokat is tudta. Minden útja az irodalomhoz vezetett. Nyugtalan vére volt, kópéságra bármikor fogékony, de mellette művelt, tudós és tudatos poéta. A sors külsejére nézve sem volt kegyes hozzá: nem volt szép, himlőhelyes volt az arca. Weöres Sándor szerint „csúf volt, de tehetséges.” Időnként szabad szájú volt, és ha jobban belegondolunk, minden versében van valami faragatlanság a mesteri írásmód ellenére.

A Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában az alsó osztályok elvégzése után előbb a költészeti osztályban, majd Fodor Gerzsonnál tanult a felsőbb szónoki, metafizikai osztályban. Gyakran meggyűlt a baja a tanárokkal, mert a szigorú napirendet, a kötelemeket nehezen viselte. A kollégisták korán keltek, és rendszeresen imádkoztak, de ő gyakorta elhanyagolta a templomba járást.

Az iskolában a gondolatokat is cenzúrázták, tiltották felvilágosodás eszméit. Tilos volt „a közállapotokról beszélni is”. Mindennek ellenére Csokonai jól haladt a számléltán: 1794-ben segédtanár lett Debrecenben, a poétai osztályt a görögök módjára sétálva tanította. Szerették diákjai, jó tanár volt, viccesen magyarázott. Színházat csinált az iskolában, amikor tanítványaival eljátszották a történeteket. 1795-ben legációban (igehirdetésen) Kecskeméten járt, útközben benézett Budára, látta a Vérmezőn a magyar jakobinusok, Martinovics Ignácék kivégzését. Addig időzött ott, hogy késve ért vissza Debrecenbe, és a gyűjtött pénzzel sem tudott elszámolni. Kizárták a kollégiumból, inkább fogalmazzunk úgy, kinőtte a debreceni kollégium falait. Sárospatakra ment jogot tanulni, de abbahagyta, nem kötötte

le, inkább az írásnak élt. Egész éjjel dolgozott. Gyertyafény mellett görnyedt a papírlapjai fölé, és gondolatai a szabad világban kalandoztak. Az országgyűlés kezdetére Pozsonyba ment, mert a Diétai Magyar Múzsza című lapot szerkesztette.

Ez tíznél többször is megjelent, de a könyvnyomató – anyagiak híján – nem adta ki tovább műveit. Így hát tovább kellett állnia. Vándorolt tovább a megélhetéséért. 1797-ben Komáromban találjuk, itt ismerkedett meg Vajda Juliánával, aki a szívét hatalmas szerelemre lobbantotta. Kilenc hónap boldogság, reménykedés következett. Bizott abban, hogy elnyeri Lilla kezét, de mivel nem tudott állandó álláshoz jutni, a szülők máshoz, egy biztos egzisztenciával rendelkező kereskedőhöz adták férjhez a lányukat. A reményhez című versében búcsúzik Lillától, a „komáromi tündértől”. A boldogságkereső költő így állástalan, társtalan lett és közben egyre betegebb. Újra vándorútra kelt. Megfordult Bajomban, Korpádon, Karcagon, Csurgón. A csurgói professzori állást nehezen fogadta el, de aztán a szívére hallgatva igent mondott a tanári felkérésre. Szegényes körülményeket talált, de tanítványai szívesen jártak óráira. Ám sorsa itt sem kerülte el, szembekerült az iskola vezetőivel, mert nem szigorú módszerrel, a tanrend szerint tanított, hanem kedvet csinálva a művészethez a diákoknak, szabadon szárnyalva, élményszerűen, így hát mennie kellett. Nehéz szívvel búcsúzott tőlük, de a tarsolyában voltak művei, mert tanárkodása közben is folytatta az írást. Megszületettek a Dorotya és Az özvegy Karnyóné című művek, amiket diákjaival előis adott.

Csokonai ismerte saját értékeit. Felvilágosult látókörű író és gondolkodó volt. Minden műfajban kiválóan szólalt meg. Érdeklődött a világkultúra iránt, ami az ő korában indult csodálatos fejlődésnek. A felvilágosodás eszméihez olvasztotta a népköltészetet, így a világirodalom legfrissebb, legmodernebb alkotásaival kerültek egy szintre. Ezek mellett minden nótát, rigmust tudott. Gessner és Schikaneder vonzotta a horatiusi gyönyörködtetés mellett. Jól ismerte a versírás alapelveit, nagy ritmikai tudás jellemezte, de paraszti éleslátás is rejtett benne. Mint ahogy Tolsztoj ismerte a „nagy orosz lélek rejtelmeit”, úgy élt benne kora magyar lelkeinek világa. Szerelmes verseiben finoman festi le a visszafogott vágyakozást rokokó játékossággal. Finom erotikával megrajzolt szerelmes hősei ég és föld között lebegnek.

Imádkozta Mozart muzsikáját. Kedvenc írója Rousseau volt, a tiszta eszmék vonzották. „Erkölcsei vétek nem undokította lelkét” – ahogy fogalmazott. Minden ízében a felvilágosodás embere, a világ titkait kutató, igazi kérdező lény, képzeletébresztő költő. A szenvedélyek hajósaként, szellemét szabadon eresztve verselt. Soha senki nem írt így előtte a magyar irodalomban. Vonzotta a kertek szelleme. A természet nagy rajongója volt. Nem tájegységeket mutatott be, nála a táj természet. Az igazi Istent a természetben találta. Sinkó Ervin találóan nevezte „hetyke anyagelvűnek”. Rokokó életképei tele vannak érzellemmel, a szív óhajtásaival, vágygal a boldogság iránt. De idilljei után jön a csalódás, a

„valóság az égbe költözik,” csak a melankolikus búsongás marad, mert a szépség és az igazság is „égi tünemény”. Tündéri világ nem létezik a földön. Ezt hagyta örökül nekünk Csokonai. „Az emberek nyomdokait szemlélte.” „Utálta a rút, kevély páva világot.” Az apró dolgok részletezése, a díszítés, meghittség jellemezte műveit. Édes-bús történeteket mond az öregedés, az elmúlás gyötrő kínjai fölött. Úgy tartotta, hogy az „egész természet olyan játékszín, amelyben szüntelen változnak az emberi dolgok”, és „hol jó, hol rossz állapotban érkezik hozzánk a szerencse”, „nem lévén semmi állandó.” Az ember igazi kritériuma jelenik meg költészetében, nagy eszmék, éterikus érzelmek szálaiból fonta verseit, mesézeit. Öt nyelven tudott. Ötlet ötletet kerget benne. Bár nem ismerték el munkáját. Nem szívhatta a siker drogjait. Ezért is fakadt ki olyan keserűen, hogy: „Az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon!”, és ezért sóhajtott szomorúan, hogy: „Hány jó ész lett vaddá, / Hogy nem mívelték?” Petőfihez hasonlóan nagy vándorló volt. Ő is bejárta gyalog szinte az egész országot. Sokféle történet járta róla.

A kultúra nagykövete volt. „Nemzetünk javán dolgozott.” Tudta, hogy a nemzetet csak kultúrája mentheti meg. Azért aggódott, hogy a következő generáció tudása nem lesz megfelelő. Joggal aggódott, mert Magyarország rossz állapotban volt. Nálunk évszázadokig az volt a becsületes magyar, aki hallgatott. A földesurak és a klérus volt hatalmon. Polgárság sehol, nem fejlődött a kereskedelem, az ipar. Se rendes utak, és a korabeli városok nem dicsekedhettek a kor nyugati építészetének jellemzőivel. Jól jellemzi ezt, hogy egy korabeli angol utazó Debrecent a legnagyobb falunak nevezte. „Nemzetünk haldokló zsidóságban vesztegel” – írta a magyar közművelődésről és közállapotokról. A kritika sem volt mindig méltányos hozzá. Kőlcsey póriának tartotta műveit népiessége miatt. Lebecsülte költészetét, amit azzal magyarázott, hogy szegény szülőktől származott, pedig nyelvi lelemények, témák, ötletek, motívumok egész sora jellemezte. Hangja Kosztolányi szerint „az üvegburás órák muzsikájára hasonlít.” Csokonai hitt az emberek megváltozásában. Az erőszakosság, a faragatlanság és a durvaság ellen írt. A vidéki magyar világ rettenetes korlátoltságát gúnyolta. Lenézte a külföldmájmoló nemeseket, akik a kultúrára nem áldoznak, csak gyűjtik a pénzüket, aztán lovakra, kutyákra és duhajkodásra költik. Ő a szellem erejében hitt. Próza munkájából is kitetszik, a „tudomány a legkedvesebb vagyona, de nem a háta mögött álló pallér-pálca” fenyegetése miatt, hanem ezt tartotta „legalkalmasabbnak lelke finomításában.” A köznépi költészet világából táplálkozott, és az erotikára is fogékony volt. Az erotika szót ő vezette be a magyar irodalomba, és nemcsak az érzéki szerelmet értette alatta, hanem a szerelmi élményt is. Tréfásan és pajzánul is tudott élcélődni az olthatatlan szerelem tüzéről, a vénasszonyos ragaszkodásról, elég, ha a Dorottya című művére gondolunk. Úgy tartotta, hogy „a költészet fölényege

(folytatás a 34. oldalon)

ISTVÁN A KIRÁLY: TE VAGY A LEGSZEBB ÁLMUNK - Dalszöveg

Nincs hozzád senki méltó,
Nincs férfi jobban vonzó,
Szívünkbe vágyat oltó senki más.

Te vagy a legszebb álmunk,
Tőled forró az ágyunk,
Jöjj, teljesítsd a vágyunk édes úr!

Úgy várom, jöjjön már az éjjel,
Nem bírok már a szenvedéllyel,
Érzem a testem lelkem téged,
csak téged kíván.

Nincs nálad többet érő,
Erősebb tűzzel égő,
Asszonyhoz jobban értő senki más.

Szólj hozzánk szép szavakkal,
Ölelj át két karoddal,
Boríts el csókjaiddal édes úr!

Melletted mindig forr a vérem,
Lehullik rólam a szemérem,
Érzem a testem lelkem téged,
csak téged kíván.

Hízalgő, csábító asszonyaim,
Buja ingoványba húz a szerelmetek.
Szívemmel játszó asszonyaim,
Aki ellen nem áll, az elveszett.

Te vagy a legszebb álmunk,
Tőled forró az ágyunk,
Jöjj, teljesítsd a vágyunk édes úr!

Szólj hozzánk szép szavakkal,
Ölelj át két karoddal,
Boríts el csókjaiddal édes úr!

Úgy várom, jöjjön már az éjjel,
Elhalmozol engem a kéjjel,
Látod a testem lelkem téged,
csak téged kíván

Hízalgő, csábító asszonyaim,
Buja ingoványba húz a szerelmetek.
Hűséggel farszto asszonyaim,
Mindent megkaptok majd, most menjetek!

BEDE ERIKA

**A BALLADÁK SZERELMESE
BESZÉLGETÉS ALBERT ERNŐ
NÉPRAJZI GYŰJTŐVEL (Részletek)**

Mindig katedrán

Népköltészeti gyűjtései és a néptáncoktatás tették igazán hírnevessé. Milyen indíttatásból kezdett a néprajz ezen szakterületével foglalkozni?

Csikdánfalván nőttem fel, s megfigyeltem, hogy ott sokkal jobban őrizték a hagyományokat, mint például Háromszéken. Csikban még az '50-es években is a lányok minden vasárnap karon fogták egymást, végig sétáltak a főúton, énekelve, jókedvvel. Legények csatlakoztak hozzájuk, gyönyörűség volt ezt nézni. Minden vasárnap táncoltak valamely középületben vagy nyáron akár nagyobb udvarokon. A családban is éltek a hagyományok. Édesapám szülei földművesek voltak, nevelték becsülettel kilenc gyermeküket. A rokonság is nagy, részben Dánfalván él. Gyermekeként benne éltem a hagyományokban, s később figyeltem kívülről. Főként a népköltészet, s azon belül a népballadák érdekeltek. Amit lehetett, felgyűjtöttem. A népköltészet és a néptánc iránti érdeklődésemet a csikszeredai gimnáziumban Kovács Dénes tanár úr keltette fel fokozottan, aki számos népi műsort készített elő, a diákokat nagy számban vonta be az előadásokba. Annak hatására osztályunk is teljes estét betöltő műsorral gyakran szerepelt a városban és falvakon is. Tán ösztönszerűen, a szépségét látva már diákkoromban lejegyeztem számos népköltészeti alkotást, de a tulajdonképpeni gyűjtést 1952-ben kezdtem el, amikor államvizsga dolgozatként a szülőfalum monográfiáját akartam feldolgozni. Sajnos abbamaradt, mert végül nem kellett államvizsga dolgozatot írni. Az egyetemen végig a néptáncsal foglalkoztam, jártunk gyűjtőutakra is Kolozsvár környéki falvakba. Könczey

Ádámmal népköltészetet és táncokat is gyűjtöttem. Ő kottázni is tudott. Akkor még nem létezett magnó, ő kottázott, én írtam a szöveget. Aztán Faragó József professzorom bevont az ő gyűjtőtevékenységébe is. Szóval egyetemistaként benneéltem a népi gyűjtésben. Szentgyörgyre kerülve tanárként több helyen is tanítottam a néptáncot: diákoknak két iskolában is, de a Textilgyárban is segítettem, amikor a Székely lakodalmas táncjátékot készítették elő. A városban tanügyi táncscsoport is működött, amelyben tanítók, tanárok szerepeltek, s amely csoport mind a körzeti, mind a tartományi versenyen első díjat nyert. 1956 tavaszán alakítottuk, 2006-ban az 50. évfordulót is megünnepeltük. A táncok tanítását a '60-as évek elején abbahagytam, nem maradt kellő időm a folytatására. 1968-tól aztán Péter Albert alakított az iskolában kiváló népi táncscsoportot, amelynek műsorával bejárták Erdély jelentősebb helységeit és külföldön is sorozatban nagy sikerrel szerepeltek. Nagyszerű összefogással, kiváló tanárok közreműködésével az iskolában sikerült felkeltenünk számos területen a tanulók érdeklődését. A diákok jelentős eredményeket értek el az országos olimpiákon, a művelődési élet számos területén, a sportban, amely felkeltette az iskola iránti érdeklődést. Közben diákjaimmal megjelentettük 1966-ban a Gyökerek című iskolai folyóiratot, ami 48 lapszámot ért meg. A '80-as években betiltották. Fő figyelmet a tanulók önálló alkotásaira fordítottuk, beszámolókat egész sora jelent meg az iskola mindennapi életéről. Tanulóink írókkal kezdtek levelezni, amely egész gyűjteménnyé szaporodott. Őrizzük Illyés Gyula, Passuth László, Sütő András, Horváth István, Huszár Sándor, Szabó Gyula és más írók levelét. Nagy teret biztosítottunk a folyóiratban a tanulók népköltészeti gyűjtésének bemutatására. Ekkor is különös figyelemmel foglalkoztunk a népballadák gyűjtésével, amelynek eredménye az 1973-ban megjelent Háromszéki népballadák kötet, amelyhez előszót írt és jegyzeteket készített Faragó József.

Úgy tudom, több mint húsz kötetes szerző. Ezekben székely népünk költészetének legjavát olvashatjuk...

Második fokozati vizsgára készülve szakdolgozatot voltam köteles írni, így született meg az első balladagyűjtemény, amit aztán még huszonkét könyvem követett. Összesen huszonhárom könyvem jelent meg, amelyekben saját gyűjtéseken kívül levéltári feldolgozások is olvashatók. Külön kötetben közöltem a Csikban 1952-től gyűjtött népballadákat, nagy élményt jelentett az Édesanyám sokszép szava című kötet anyagának előkészítése, amely kötet egyetlen ditrói asszony népköltészeti ismereteinek egy kis töredékét tartalmazza. Azokat a balladákat sikerült hangszalagra vennünk, amelyeknek változatait Kodály Zoltán 1910-ben ugyanebben a községben gyűjtötte. Kiemelkedő eseményt jelentett az, hogy 1977-ben itt, Szentgyörgyön ismerkedtem meg egy Gyimesközéplokról ideköltözött családdal: Albert Mátyással és feleségével, Tamás Katalinnal. Mindketten

kiváló énekesek és mesélőkédvűek voltak. Tizenöt éven át folyamatosan vettem magnószalagra tudásukat, többezerre nőtt a lejegyzett alkotások száma. Csak CD-lemez mintegy 150 készült el a gyűjteményből. A tőlük gyűjtött alkotások kis hányada jelent meg nyomtatásban, mégis hat kötetet tesz ki. Ehhez a gyűjteményhez tartozik a Rigó és madár önéletrajzi vallomások háromkötete, a Boszorkányos dógok címen közzétett hiedelemmondák és két meséskönyv. Levéltári kutatás eredményeként jelenhetett meg az Eltiport szabadság. Jöttek az oroszok. 1849, amely az 1848–1849-es forradalomról és szabadságharcról szól, majd az 1762–1764-es madéfalvi veszedelemnek állít emléket A halál völgye című kötet. Külön is meg kell említenem, hogy a háromszéki népköltészet gyűjtése során cigány énekesekkel is megismerkedtem. Akkor jöhettem rá arra, hogy a cigányok számos olyan népköltészeti alkotást megőriztek, amelyeket a magyarok már elfelejtettek. Mindmáig ismeretlen volt a Kőműves Kelemenné balladájának az a változata, amelyben a kőművesek kardra esküsznek azért, hogy megöljék az elsőnek érkező feleséget, hogy Déva várát felépíthessék. A kardra esküvés motívuma 1763-ig visszanyúlóan más csíki történelmi feljegyzésben is megtalálható. De cigányok őrizték meg a Váradi Józsefről szóló ballada egyetlen olyan változatát, amely pontosan örökíti meg Váradi József elfogásának körülményeit. Ezeknek köszönhetően fordítottunk nagyobb figyelmet a cigány népköltészet gyűjtésére, amelynek eredménye három, a tőlük gyűjtött anyagot tartalmazó kötet: Sok szép cigányleány, Szabad madár, Sír az út előtt. Hozzáfűzhetjük, hogy a levéltárban számos, a cigányok életével kapcsolatos irat található, amelyek felhasználásával sikerült összegeznünk a háromszéki cigányok mintegy 500 éves történetét: érkezésüket Moldvából vagy Havasalföldről, utalásokat az ottani rabszolgaságra, a letelepedési körülményekre, gyors szaporulatukra, mesterségükre. Figyelemmel követtük mai életmódjukat is, azt például, hogy Szentgyörgyön nagy gondot fordítanak iskoláztatásukra és mai életkörülményeik megváltoztatására. Levéltári kutatások eredményeként említhetjük azt is, hogy sikerült megtalálnunk mindazokat az iratokat, amelyek a Dancsuj Dávid peréhez kapcsolódnak. A múlt században jegyezték le a Dancsuj Dávidról szóló balladát. Ortutay Gyula is e balladát a legszebb székely alkotások közé sorolta, de mindmáig tévesek voltak a valós események magyarázatai. Meg lehetett találni születési anyakönyvét, katonaságnál töltött életére vonatkozó adatokat és bodoki bujdosása körülményeit, amikor megszökött a katonaságtól. Számos levéltári adat maradt fenn az 1848–1849-es forradalomról és szabadságharcról, a háromszékiek és csíkiak szerepéről az ellenállási mozgalom szervezésekor, a Bem tábornok harcairól, a moldvai hadjáratról és számos sikeres csatáról. Arról is, hogy a bátor katonákat látva kedvelte meg a székelyeket a népszerű hadvezér. Minden kutatónak, falutörténetet íróknak ajánlom, hogy nézzék át a helyi és a megyei iratokat, ha hiteles adatokhoz akarnak jutni.

Az ottani kutatások segítettek abban, hogy különböző folyóiratokban számos ismertetőt tudtam megjelentetni. És most már évek óta arra fordítom minden időmet, hogy elkészítsem az eddigi munkásságom legnagyobb próbatételét jelentő, szülőfalumról szóló ismertetőt. Csurulya Árpád nyomdájában most nyomják a Csíkdánfalva és adatok a felszíki hat faluról című könyv harmadik kötetét.

Beszéljen származásáról, indíttatásáról.

Édesapám édesanyámmal együtt szövészettel foglalkozott, abból éltünk. Későbbi szövetkezetté alakulás során százon felüli asszony készítette a különböző dánfalvi szötteket, amelyeket külföldre is szállítottak, s ma ennek sokan köszönhetik, hogy viszonylag elfogadható nyugdíjat kapnak munkájuk után.

Ketten voltunk testvérek. Én '32-ben születtem. Szülőfalumban kezdtem meg tanulmányaimat 1938-ban, éppen akkor, amikor már egyre erősebb volt a román nacionalizmus, és az a törekvés, hogy beleoltsák a magyar gyermekekbe a románságtudatot. Akkorra már átalakították az iskolarendszert, az egyházi iskolákat megszüntették, és az állami iskolában román volt a kötelező oktatási nyelv. Nekem úgy hozta a szerencsém, hogy első osztályban egy kiváló magyar tanítóm volt Imreh József személyében, de második osztályban már egy magyarul nem beszélő és nem értő román tanítónőt kaptunk, akit akkor helyeztek Csíkdánfalvára. (A tiszta magyar falvakba mind román tanítókat helyeztek. Jóval később néztem utána, hogy három havi fizetésnyi költöződíjat kapott a román tanító, ha magyar faluban telepedett le. Ezenkívül 10 hektár földet kellett a falu hogy a rendelkezésére bocsásson, valamint abban is részesült, hogy három évente léptették magasabb fizetési kategóriába, nem ötévente, mint a többi tanerőt.) A második osztályból csupán rossz emlékeim vannak, semmire nem emlékszem, amit tanultunk, csak az örökösen haragos, csúnya tanítónőre, aki gyakran felmérgelődött, mivel mi nem érttünk románul, s végigverte az osztályt. Szünetben is köteleztek arra, hogy románul beszéljünk, amit azonban nem lehetett betartatni, a román pap cukorkát adott azoknak, akiről állították, hogy román származásúak, s ezért külön hittan órára kellett járniuk. Óvodában is olyan óvónő tanított, aki csak románul tudott. Bizonyítania kellett, hogy tanít, ezért betanított nekünk néhány mondatot, először a nevünket kellett hogy tudjuk megmondani. Volt egy Sándor nevű óvodás társunk, aki Alexandrunak kellett hogy mondja magát. Mondtuk magunkban, dehát ő Sándor, nem pedig Alexandru. Aztán minden reggel sorban megkérdezte tőlünk, mit reggeliztünk, s azt kellett válaszolni rá: „Mămăligă cu lapte.” Az bosszantott csak, hogy nem is azt ettünk, s mégis mondani kellett. Személyes rossz tapasztalatok alapján is tanárként, igazgatóként mindig mindenütt hangoztattam, hogy csak anyanyelven szabad tanítani, másként hiábavalóság az egész. Azért emeltem szót több kínálózó alkalommal a történelem és földrajz magyar nyelven való tanításáért és a szakiskolákban a mesterségek román nyelvű

tanítása ellen.

Hogy emlékszik az 1940-es változásokra? És '44-re?

Az egész falunak nagy-nagy ünnep volt. Emlékszem, amikor szeptember első napjaiban jöttek a magyar katonák, és napokon átvonultak. Az egész falu lakossága ünnepi székely ruhába öltözött, díszkaput állítottak éppen a házunk előtt, előkerültek a régi magyar címerek, zászlók, amiket addig féltve őrizgettek, rejtegettek. Édesapámat megkérték azelőtt, hogy szőjön piros-fehér-zöld zászlót a templomra. Egymás mellé kirakta a műhelyasztalon a piros-fehér-zöld fonalakat, s készült a szövésre, de valaki beárulta, s jött a román csendőr, aki még ott volt a faluban. Hogy ne lássa meg, mire készül, apám a fonalakat gyorsan eltüntette az asztalról. 1940 igazi felszabadulást jelentett a lakosságnak, hisz a huszas-harmincas években rendszeres volt a megalázás, az állandó félelemkeltés, az anyanyelv használatának tiltása. Az iskolában a gyermekek anyanyelvükön tanulhattak, az ünnepségek is magyarul zajlottak. Ha korábban a román királyt kellett éltetni és minden reggel az udvaron gyülekezve kézfelemeléssel a román himnuszot el kellett énekelni zászlófelvonás közben, most március 15-ét, más ünnepeket a korábbi hagyományok szerint lehetett ünnepelni. Most is emlékszem, amikor március 15-én Karcfalva és Dánfalva lakossága közös ünnepélyt tartott, az egyik vers elmondását az országzászló szentelésekor rám bízta. '44-ből nagyon rossz emlékeim vannak. Szeptember 9-én kidobolták, hogy meneküljön, aki teheti, mert jönnek az orosz és román katonák. Édesapám oda volt a háborúban, nagyszüleim nem akarták, hogy elmeneküljünk, mondták, ők sem mennek, hiszen az első világháborúban, 1916-ban sem menekültek messzire, csak fel a Hargitára. De mi nem hallgattunk rájuk, felültünk a vonatra, s néhány dánfalvi családdal és egy magyar tanárral együtt elmentünk Szilágy megyébe, Krasznamihályfalvára. A falu lakossága nagy szeretettel fogadott. Ott voltunk vagy három hónapot, az iskolában lakva, amikor édesapám, aki közben hazakerült a háborúból és értesült hollétünkről, szekérral utánunk jött, s hazavitt bennünket. Szülők vitték haza a velünk lévő tanári családot is. Karácsony után érkezünk. Decemberben megkezdődött a csíkszeredai gimnáziumban a tanítás, január 3-án engem is beirattak szüleim ebbe az iskolába.

Felnőttkorba cseperedve miként alakult érettségi után az élete?

Érettségi után újságíró akartam lenni Vajnovszky Kázmér, az Előre napilap munkatársa biztatására, mert anyagilag otthon nem állt fényesen a család, láttam, nem tudnák fizetni az egyetemet. Aztán furcsa sorsfordulat következett az életemben. Amikor már elindultam az Előréhez, Bukarestben élő és a Magyar Népi Szövetségnél dolgozó bátyám levelet írt édesanyámnak, hogy mégiscsak jobb lenne, ha Kolozsvárra mennék egyetemre, nem pedig Bukarestbe újságírónak. Ő is segítene a költségek fedezésében. Akkor édesanyám gyalog nekivágott a

Csíkszeredába vezető húsz kilométeres útnak, hogy valahol megkeressen engem, s lebeszéljen a Bukarestbe utazásról. Sírt, könyörgött, s végül elérte, hogy vele hazatértem. Majd felvételiztem az egyetemre. Egyetemistaként nagyon jól éreztük magunkat az önálló magyar egyetemen Kolozsváron, sok szép élménnyel gazdagodtam.

A fiatal élet mindig szép. Szerveztem a Bolyai Egyetem néptáncsoportját, én magam is táncoltam. Ami rossz emlék, hogy azokban az években gyűlésből gyűlésbe jártunk, rengeteg időt elvesztegettünk így fiatal életünkben. De nagy tisztelettel emlékszem arra, hogy olyan kiváló szaktanárok tanítottak a Marianumban, mint Antal Árpád, Gálffy Mózes, Márton Gyula, Szigeti József, Jancsó Elemér, Szabédi László, Faragó József. 1954-ben végeztem és a kihelyezésemet Sepsiszentgyörgyre kaptam, pedig Moldvába, a csángókhoz szerettem volna kerülni.

Ifjú magyar szakos tanárként megérkezett Sepsiszentgyörgyre. Hogyan alakult tovább?

Megérkeztem Szentgyörgyre, elmentem a tanfelügyelőségre. Egy Antal nevű tanfelügyelő fogadott, s mutattam a kinevezésem, mire azt mondja: a Mikóban nincs hely. Nem érttem, hogy lehet, mikor ide küldtek engem. Csak később tudtam meg a csalafintaságot, hogy valakinek fenntartották a helyet, s előlem elhazudták. Aztán azt javasolta a tanfelügyelő, menjek Köpecre. El is vállaltam, de végül nem kellett elmennem a városból, mert helyet kaptam a 3-as számú általános iskolában, ami a mostani tanulók házában működött. Oda azért vettek fel, mert megtudták, hogy tudok táncolni, s a néptáncsoport tagja voltam az egyetemen. Aztán még tanítottam az akkori 2. számú Líceumban, de 1955 őszén kineveztek a Mikóba aligazgatónak. Akkor 23 éves voltam. Hogy miért tették ezt velem, nem tudom ma sem, s aztán két év múlva, '57-ben igazgató lettem. '76-ig igazgattam a Mikót,

ZOLTAN SZABO

SOMMELIER, CONSULTANT & JOURNALIST

www.zoltanszabo.org

Grand award winner of The Wine Tasting Challenge, North America's largest competition

www.winetastingchallenge.com

Zoltan can provide the following wine services for you:

- Corporate and private wine tastings
- Client appreciation wine tastings
- Food and wine dinners
- Wine evaluations
- Staff training in wine service
- Consulting on wine lists and menus

ahol eleinte én voltam a kölyök a tantestületben. Ha gyűlésbe mentünk, mindig én mentem leghátul, fiatal koromra való tekintettel. Azt most is hozzá kell tennem, hogyha akkor az a rendszer működött volna, hogy pályázni kell az igazgatói állásra, sohanem lettem volna igazgató. Most visszagondolva mégis úgy látom, tán nem töltöttem hiában azokat az éveket, számos örömet jelentett, ha sikereket értünk el. A tanulók jelentős számban jutottak be az egyetemekre, végezve pedig biztosították a magyar értelmiséget különböző szakterületeken. Még akkor is sikeresen felvételiztek tanulóink, amikor különböző fondorlatos eszközökkel próbálták megakadályozni, hogy a magyar diákok egyetemen folytathassák tanulmányaikat.

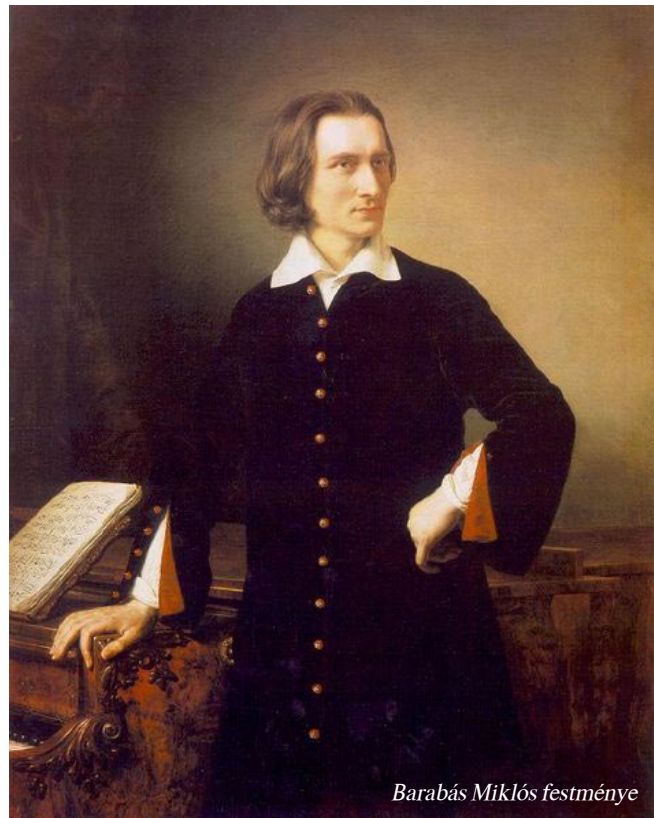
Melyek voltak legemlékezetesebb pillanatai igazgatóként?

Az 1958-as nagy letartóztatásokat soha nem felejttem el. Néhány diák megkoszorúzta március 15-én a parkban az oroszlános emlékművet. Először '57-ben, s aztán '58-ban is. Hatalmas cirkusz lett belőle, félelemmel járt, több tanárt is, engem is áthelyeztek akkor. Sok szidást kaptam: felelőtlennek neveztek, olyannak, aki nem tudok vigyázni az iskolára. Félelemben éltem, mert éppen annak az osztálynak vezettem az irodalmi kört, amelyikből kikerültek a koszorúzó. Ahogy megtörtént az első koszorúzás, a következő hónapban tartottam az irodalmi önképzőkört, s mivel az önálló alkotásokra mindig biztattam tanítványaimat, akkor is éppen olvasták fel a műveiket. Arra figyeltem fel, hogy az egyik tanuló a koszorúzásról szóló versét olvassa. Azonnal kapcsoltam, hogy ők voltak a tettesek. Csak el ne mondják senkinek – cikáztak bennem a gondolatok, mire az egyik gyermek azt mondja: – Bárcsak tudnánk, kik voltak a koszorúzó! Hát nem felálltak mindannyian, akik koszorúztak, és eldicsekedtek az osztálynak, hogy ők voltak? Na, lesz nemulass, ha valakinek elmondják. Én tudni sem akartam semmiről. Törvény szerint kötelességem lett volna jelenteni, de hallgattam vele, s nagy félelemben drukkoltam, nehogy a hatóságok is megtudják. Ez aztán lassan feledésbe merült. Következett '58 március 15. Másnap megyek be az iskolába, s mondják, a gyermekeket lefoglák. Eleget próbálkoztam, hogy hagyják ránk, iskolán belül intézzük el mi az ügyet, nem lehetett. Több év börtönt sóztak rájuk. Pedig tulajdonképpen dicséretet érdemeltek volna, hogy őrizték a szabadságharc emlékét. Később Eröss János tanártársunkat is elfoglák. Súlyos vádakkal illeték, embertelen körülmények között tartották fogva... A korábbi koszorúzási versről csak akkor beszéltem Eröss Jánosnak, amikor a tanulókat már elfoglák. Most is köszönöm kell mind Eröss Jánosnak, mind a tanulóknak, hogy a vallatások során nem említették azt, hogy mi már 1957 tavaszán tudtuk, kik koszorúztak. 1975-ben újabb csoportot fogtak le tanulóink közül, akik azért szervezkedtek, hogy önálló Erdély válóulhasson meg. Mindezek fájdalmas emlékek, de az évek során számos kellemes emlék is maradt az iskolai életről...

Megjelent a Székely Újság 2010. június 24-30-i számában

DOBAI MIKLÓS

EMLEKEZZÜNK LISZT FERENCRE

Barabás Miklós festménye

Július 31-e van, nagyon szerencsétlen dátum. 1849. július 31-én, az aznap délután lezajlott segesvári csatában tűnt el Petőfi Sándor... 1886. július 31-én a Bajorországi Bayreuthban kerekén 75 évesen, tüdőgyulladásban halt meg Liszt Ferenc...

1811-ben Doborjánban (ma: Raiding, Ausztria) született Liszt, aki a Beethovent is tanító Czernynél, Reichánál, Mozart nagy riválisánál Salierinél tanult, korának ünnevelt zeneszerzője és zongoraművésze, Vörösmartyt idézve: „... hirhedett zenésze a világnak...” lett. Szinte az egész kontinenst végigtornéztta, s amikor idehaza baj volt, koncertkörútját megszakítva hazajött, hogy Bécsben és Pesten tartott koncertjei bevételével segítse az 1838-as nagy pesti árvíz károsultjait. Fedezte a bonni Beethoven-emlékmű felállítási költségeit (1839), alapítványt tett a Nemzeti Zenede, a későbbi Zeneakadémia létrehozására (1840), melynek később, 1875-től elnöke lett. Támogatta Hugo Wolfot, Schumant, Brahmsot és Richard Wagnert, még akkor, amikor

(folytatás a 30. oldalon)

Béni-Nyerges Olga
Az utolsó előtti szó jogán

BÉNI-NYERGES OLGA:
AZ UTOLSÓ SZÓ JOGÁN
C. KÖNYVE KAPHATÓ A
PANNÓNIA KÖNYVESBOLTBAN
416 966 5156
300 St. Clair Ave. W., Toronto, ON

VISY ZSOLT

HARANG ÉS SZABADSÁG

A magyar nép ügyének válságosra fordulásakor mindig akadtak bátor és hős magyarok, akik akár életük árán is szolgálták népük ügyét, megmentették országukat, végső pusztulást hárítottak el. Hosszan lehetne sorolni nevüket, de még a legnagyobbak, IV. Béla, Bocskai István vagy Rákóczi Ferenc közül is kiemelkedik Hunyadi János. Ő volt az, aki nemcsak önfeláldozóan küzdött és harcolt a török betolakodók ellen, hanem végső és dicsőséges csatájában olyan hatalmas győzelmet aratott fölöttük, amellyel 70 évre nyugalmat teremtett déli határainkon. Ezekre az évtizedekre esik Mátyás királysága és vele a Magyar királyság fénykora. Bizton állítható, hogy a nándorfehérvári győzelem nélkül nem lehetett volna Mátyásból király, nem lett volna magyar reneszánsz.

1456-ban a törökök megtámadták Magyarországot, és ostrommal akarták bevenni az ország déli kapujának számító Nándorfehérvárt. Az egyesült magyar seregek – a Hunyadi János vezette mintegy 12000 fős királyi, és a Kapisztrán János ferences atya által Magyarország területén toborzott 27000-es kereszties sereg – bátran küzdöttek, de létszámukban eltörpültek II. Mehmed szultán 60.000-et is meghaladó, erős tüzérséggel rendelkező serege mellett. Hunyadi János azonban kemény állhatatosságával a magyar csapatok biztos kezű vezetője volt, személyes bátorsága iránymutató fáklya volt a védők számára, akik hittek abban, hogy Isten segítségével és Kapisztrán János hitével győzni fognak. És a csoda megtörtént: a legválságosabb pillanatban, amikor Szilágyi Mihály várkapitány a már rommá lőtt és a végső, mindent elsöprő török rohamra váró erősség feladását fontolgatta, Kapisztrán János mindenkit elképesztő vakmerősége és Hunyadi János villámgyors hadvezéri találékonysága a vereséget nemcsak hogy elhárította, hanem fényes győzelemre váltotta.

A török előrenyomulás hírére III. Calixtus pápa kereszties hadjáratot rendelt el, majd 1456. június 29-én kiadta híres bulláját, amelyben a harangok napi megszólaltatását és a hozzá kapcsolódó imádkozást írta elő: „Ezekben az utóbbi években a kereszties név istentelen üldözője, a törökök zsarnoka, Konstantinápolyt elfoglalta. ... Gonosz szándékának megvalósítását teljes erővel azóta is folytatta, a kereszties népekre, amelyeket meg akart hódítani, egyre-másra csapásokat mért, úgyhogy napról-napra új pusztításokról, új károkról érkezik hír. De – ami még felháborítóbb – nem elégedett meg ezzel sem. Sőt felült a gög szekerére és újabban az egész kereszties világnak és nyugatnak elpusztítását vette észébe, és ezért napról napra egyre hevesebben készül megtámadására... Erre az ügyre fordítottuk szorgalmasan szellemileg és lelkileg minden igyekezetünket: ugyanis már tizedet róttunk ki a kereszties világban az egész papságra, felhívtuk levelünkkel a kereszties népek figyelmét a hit közös ügyére, nunciásokat

küldtünk, hogy prédikálják: ki-ki az Úr szent kereszties védelmére lehetőség szerint magát felövezze, és gyűjtsenek adományokat a keresztiesyek megsegítésére. Elküldtünk ezenfelül követeket, részben az országok megbékéltetésére, részben a királyok és fejedelmek fellekésítésére, hogy a régi nyomába lépő eme új Mohamed ellen hadsereget toborozzanak és vezessenek... Hogy az egész nép, fajra és nemre való tekintet nélkül, ezeknek az imáknak és búcsúknak részese lehessen, megparancsoljuk és elrendeljük, hogy az összes városok, területek, és helyek minden egyes templomában a három órai és az esti ima között, tudniillik az esti imára való harangozás előtt, de legalább olyan tájban, egy vagy több zengő haranggal, hogy jól hallhatók legyenek, félórás időközönként háromszor harangozzanak minden egyes nap, ahogy az Angyali üdvözletre harangozni szokás, s akkor ki-ki az Úr imádságát... háromszor mondja el.” (Vecsey Lajos nyomán fordította Érszegi Géza)

A harangszó, az imádság és az önfeláldozó küzdelem alig egy hónapra rá meghozta gyümölcsét: 1456. július 22-én bekövetkezett a világra szóló diadal, és így a pápai rendeletben előírt harangozás örökre összefonódott a nagy győzelemre való emlékezéssel. VI. Sándor pápa az 1500-as szent évben az erősödő török veszedelem hatására újabb bullában fordult a kereszties világhoz, és déli időre helyezve ismét elrendelte a harangszót: „... Ezen a napon első ízben harangoztak délben a Város minden plébánia templomában a Miatyánk és az Üdvözlégy Mária elimádkozására a török ellen éppúgy, ahogy a boldog emlékeztető III. Calixtus pápa bevezette, és szentséges urunk – ahogy értettem – parancsolta meg ezt a harangozást, amit az év minden egyes napján mindörökre meg kell tartani. (Részlet Johannes Burchardus pápai szertartásmester naplójából, 1500. augusztus 9., fordította Érszegi Géza.)

Az 1500. augusztus 9-től delente felcsendül harangszó a világ minden tájára elvitte a nándorfehérvári győzelem híret, és hirdeti ma is a keresztiesység és a hazafiság diadalát. Ez az egyetlen olyan magyar esemény, amely minden országban naponta visszhangra lel. Hunyadi János és a keresztiesek győzelme töretlenül él a magyar nemzet emlékezetében. Példájukból merítették erőt századokon át szabadságért és függetlenségért küzdő utódaik. Méltó dolog tehát fejet hajtunk Hunyadi János és hős katonái előtt, hiszen a nándorfehérvári diadal legalább olyan jelentőségű volt a magyarság életében, mint a márciusi ifjak forradalmi fellépése vagy akár 1956. október 23-a. A magyar nép mindhárom esetben élet-halál harcot vívott egy Gólemmel, a törökkel, a némettel és az oroszsal. Hunyadi János és Kapisztrán János nándorfehérvári győzelme azonban különbözik is a későbbiekétől: ez igazi, világra szóló győzelem volt, ami után nem kellett évtizedekig várni, hogy beérjen a vérrel áztatott vetés, hiszen Mátyás királysága hamarosan meghozta a békét és a felemelkedést...

SCHULEK ÁGOSTON

**AMIÉRT A HARANG SZÓL -
NÁNDORFEHÉRVÁR 1456**

Most, amikor a magyar nemzet egyik legnagyobb és legfontosabb hadi sikeréről, a Nándorfehérvári Diadalról emlékezünk, ahol a magyar seregek Hunyadi János zseniális hadvezetésével megmentették nem csupán hazánkat, hanem az egész keresztény Európát a török, az iszlám inváziótól, fel kell tennünk a kérdést, hogy méltóak vagyunk-e nagy eleinkhez?

Védjük-e, őrizzük-e, hazánkat és nemzetünket, úgy, ahogy ők tették, ha kellett komoly anyagi áldozatot hozva, de szükség esetén egészségüket, szabadságukat, sőt életüket is kockáztatva, ha kellett feláldozva a legszentebb ügyekért, a hitért, a szabadságért? Ápoljuk-e emléküket mindazoknak, akiknek köszönhetően van még Magyarország, él még a magyar nemzet?

Ha Hunyadi János a kitűnő hadvezér és kormányzó, és Hunyadi Mátyás, egyik legnagyobb királyunk, most nem csupán szoborként tekintene le ránk, hanem előttük állnánk, vajon bűnbánóan kellene-e lehajtani fejünket vagy bátran, szégyenkezés nélkül a szemükbe mernénk-e nézni? Mit is találna a nagy hadvezér és a nagy király 2010 nyarán Magyarországon?

- Egy 90 éve darabokra szakított országot és évtizedekig magukra hagyott nemzetrészeket, de olyan vezetőket, akik most végre komoly küzdelmet folytatnak a nemzet lelki és szellemi egyesítése érdekében.

- Egy gazdaságilag szinte a végtelenségig meggyengített országot, amelyet megfoghatatlan hatalmak fontak hálóba, amelynek szorításából most próbálja kiszabadítani magát.

- Egy tudatosan szétvert oktatást és nemzeti kultúrát, amelynek újbóli felemeléséért küzd most hazánk vezető értelmisége.

- A „merjünk kicsik lenni” a „gyenge állam a jó” politikát félredobó, a „merjünk nagyot álmodni”, az „erős Magyarország, erős Európa” politikát felvállaló nemzetstratégiát.

- Mit szólna a két Hunyadi, ha hallotta volna a „nincs szükség erős hadsereg” jelszót? De az biztos, hogy örömmel látnák a hazánk biztonságát is veszélyeztető rombolás után, a nemzeti hadsereg újjászervezéséért vívott küzdelmet.

Igen, a fejét lassan felemelő magyar nemzetet találja, amely nemzet most, Mátyás királyéhoz hasonló, egyértelmű felhatalmazást adott új vezetőinek. Ha megkérdeznék tőlünk, lesz-e elég erő, kitartás, összefogás a nagy célok elérésére, hogy Európában ismét elismert és tisztelt nemzet legyünk, ne pedig a sereghajtó, a szégyenfolt - igent mondanánk! Elmondanánk, hogy szégyelljük, hogy nem szólt a harang, az ország valamennyi harangja örömujjongással, amikor az utolsó idegen, megszálló katona elhagyta az országot.

Szégyelljük, hogy nem szólt minden harang búsan, figyelmeztetően Trianon 90. évfordulóján, de ígérjük, hogy minden délben, amikor a harangszó Isten dicsősége mellett Nándorfehérvárról és az ottani hősokról szól, tisztelettel és elismeréssel gondolunk rájuk, és megvédjük hazánkat, nemzetünket mind a külső, mind a belső támadások ellen.

Elmondanánk, hogy az elmúlt évtizedekben számos hibát, sőt, bűnt követtünk el, de voltak olyan tetteink, amikre büszkék lehetünk ma is, hiszen:

- Hazánk trianoni szétdarabolása után, amikor az ország kétharmadának elvételével együtt szétverték a magyar közigazgatást, az ipart, a gazdaságot, a vasúthálózatot, az iskolarendszert, a tisztességes és bölcs vezetőinknek köszönhetően néhány év alatt kihevertük a sokkot és felemelkedtünk.

- A második világháború óriási pusztítását nemzeti összefogással helyreállítottuk.

- 1956-ban az egész világ előtt bebizonyítottuk a szovjet rendszer tarthatatlanságát és legyőzhetőségét és azt, hogy a nemzet tud egységes és hős lenni.

- 1989-90 ben nemcsak Európának, hanem az egész világnak mutattunk példát a vasfüggöny és az elnyomó rendszer lebontásával.

Hogy ezután sok hiba történt nem csak rajtunk múlott, hiszen olyan belső és külső erők ellen kellett küzdenünk, amelyekre senki nem volt felkészülve.

Ha megkésve is, de most megnyerhetjük vértelen küzdelmünket, harcunkat, és mi is méltóak lehetünk a déli harangszó zúgására.

Dr. Schulek Ágoston, a Magyar Örökség és Európa Egyesület elnöke megnyitó beszéde 2010. július 22-én, a diadal napján déli 12 órakor hangzott el a budapesti Hősök terén, ahol kiállították Mátyás király halotti pajzsának és kálváriájának Múzeumhú másolatát a HM Hadtörténeti Intézet installációja szerint, és katonai tiszteletadás mellett koszorút helyeztek el Hunyadi János és Mátyás király szobrainál. Az esemény fővédnöke dr.Hende Csaba honvédelmi miniszter volt.

JAVASLAT

A NÁNDORFEHÉRVÁRI GYŐZELEM NAPJÁNAK A EMLÉKNAPPÁ VALÓ NYILVÁNÍTÁSÁRA 1456. JÚLIUS 22.

A nándorfehérvári ütközet történelmünk sajnálatosan kevés győzelmeinek talán legnagyobbja volt, illő dolog a róla való rendszeres megemlékezés. A korábbi kezdeményezés célja az volt, hogy tudatosítsuk honfitársainkban e valóban dicsőséges győzelem nagyszerűségét, amely mintegy háromnegyed évszázadra viszonylagos nyugalmat teremtve déli határainkon egyebek mellett Mátyás reneszánsz királyságát alapozta meg. A megemlékezések és a programok célja az volt, hogy a magyarság és a világ közvéleményét felhívjuk e diadal világtörténelmi jelentőségére, amelyre az egész földkerekségen delente felzúgó harangok emlékeztetnek.

Az 1999. augusztusában ismertetett terv a következőket tartalmazta:

* Ünnepelje meg a magyar nemzeti közösség határokon innen és túl a nándorfehérvári diadal emléknapiját, júl. 22-t.

* Készüljön egy tudományos mű, amely 1456 Nándorfehérvárral kapcsolatos eseményeit dolgozza föl, és amely több világnyelven is megjelenik.

* Készüljön egy gazdagon illusztrált füzet, amely ugyanezen a nyelven foglalja össze a legfontosabb ismereteket erről az eseménysorról népszerű, de szakmailag igényes formában.

* A rádióban és televízióban felcsendülő harangszó más és más helyről, kulturális ismeretterjesztéssel hangozzék el.

* Készüljön egy megfelelő szöveggel ellátott emlékharang II. János Pál pápa számára.

A program részlegesen megvalósult.

* 2000. július 22-én a Budai Várban nagyszabású ünnepségre került sor. A Hunyadi János szobornál kezdődő ünnepség a Kapisztrán-szobor előtt folytatódott, ahol a keresztény egyházak hazai és vatikáni képviselői megszólaltatták az erre az alkalomra felállított emlékharangot is. Ezzel egy időben számos városi és falusi közösség ünnepséget tartott határaink mindkét oldalán.

* Számos szakember munkája eredményeként elkészült a tanulmánykötet, amely azonban eddig csak magyarul és olaszul jelent meg: A déli harangszó, illetve La campana di mezzogiorno címen (szerk. Visy Zsolt, Mundus Kiadó, Budapest 2000.)

Bár áttételesen jutott el a kezdeményezés a médiához, a Kossuth Rádióban megújított, heti váltással más és más harangot megszólaltató és kultúrtörténeti ismereteket is nyújtó műsor mindenki tetszésére és meglegedésére azóta is folyamatosan elhangzik.

* A NKÖM költségére elkészült a pápának szánt emlékharang, amelyet a 2000. októberében tartott római magyarság záróalkalmával Visy Zsolt adott át II. János

Pál pápának. A harang felirata a mellékelt lapon olvasható.

Tisztelettel felhívom a figyelmet a nándorfehérvári hősök világraszóló sikerének emlékeztetere, és ennek kapcsán arra, hogy ez az esemény kivételesen alkalmas a magyar nép helytállásának, európaiságának bizonyítására egy olyan időben, amikor erre a legnagyobb szükségünk van. A nándorfehérvári diadal tanúsága több mint 550 éves, egy olyan időből származik, amikor más népek és országok nem kényszerültek olyan áldozatok meghozatalára Európáért, mint a Magyar Királyság és népe. Nándorfehérvár ugyanakkor a nemzetközi összefogás sikeres példája is volt.

Javasolom tehát a nándorfehérvári ütközet napjának emléknappá való nyilvánítását, évfordulójának ismételt és rendszeres megünneplését mind a Budai Várban, mind pedig országosan.

Visy Zsolt

Pécs, 2010. június 4.

Campana Nandoralbensis
donum data Sanctissimo Patri
a gente Hungarorum:

DA PACEM DOMINE IN DIEBUS NOSTRIS A.D. MM

- A.D. MCCCCLVI - A.D. MD -

IN MEMORIAM CHRISTIANORUM APUD NANDORALBAM
VICTORUM TEMPORE CALLIXTI III P.M. FUIT INSTITUTUM ET
ALEXANDRI VI P.M. MANDATUM PULSARI
IN MERIDIE OMNIBUS DIEBUS

A magyar nép által a Szentatyának ajándékozott
nándorfehérvári harang:

Adj Uram békét napjainkban - a.D. 2000

1456 - 1500

A Nándorfehérvárnál győzelmet aratott keresztény erők
emlékére III. Callixtus pápa elrendelte és VI. Sándor pápa
megegerősítette, hogy minden délben csendüljenek meg a
harangok.

La campana di Nándorfehérvár donata dal popolo ungherese al
Santo Padre:

Da' pace Signore nei nostri giorni - a.D. 2000

1456 - 1500

In memoria delle forze cristiane che vinsero a Nándorfehérvár
Papa Callisto III ordinò, e Papa Alessandro VI rafforzò,
che ogni giorno a mezzogiorno suonino le campane.

SÁNDOR MÁRIA

A MEGGY

(Ahogy ezt Apu diktálta...)

Hosszú hetek bénult fekvése alatt a torontói kórházban mindig Bözsikém után sóvárogtam. Bözsike a feleségem, aki már lassan húsz éve viseli tisztes nevemet. A gyermekeim is mondták, hogy az intenzív osztályon, a friss embólia kábulatában mindig az Ő neve volt a számon.

Bözsike sajnos nem tudott velem jönni a nyáron Torontóba, így egyedül indultam el, hogy meglátogassam ott élő – már felnőtt – gyermekeimet és számos unokámat.

Nemsokára megérkezésem után váratlanul rámtört ez az ijesztő, nagy betegség, és Bözsike a messzeségből, Budapestről aggódott és imádkozott értem. Eljött az idő, amikor az lett a családi határozat, hogy feleségem jöjjön ki hozzám és legyen mellettem.

Útlevel, repülőjegy órák alatt elintéződött a betegségem miatt, és június második felében Bözsike megérkezett a torontói repülőtérre.

A kórházi nővérek függőnyt húztak a négyágyas szobában az ágyam körül, hogy egyedül, privátan várhassam Őt. Találkozásunk első perceiről nem szeretnék írni, hadd maradjon az kettőnké.

Később, mikor összejött a család az ágyamnál, Bözsike benyúlt a táskájába és diadalmasan azt mondta: “Nézd, mit hoztam Neked. Meggyet, kenesei meggyet.”

Hát persze, ismét sírtam.

Egy maroknyi meggyet tartott felém és előttem – mint a délibáb – megjelent Kenese minden szeretett szépségével.

Balatonkenesén, a falu feletti dombtetőn van a mi kis telkünk. Építettünk egy “weekend” házat rajta, kis faházat, amelynek minden ácsa, páca a mi kezünk munkáját hirdeti. Rólunk büszkélkedik a bársonybordó futórózsa is, amely beborítja a ház oldalát.

Csend van ott fenn, nincs sok ember. Autóval csak nehezen tudunk feljutni a meredek dűlőúton, és amikor esik, akkor a nagy sárral kell viaskodnunk. Egyenlőre még villanyunk sincs és kútra kell járnunk a vizért, mégis nagyon fontos része lett életünknek az, hogy kijussunk Pestről a nyári hétvégeken, és élvezzük Kenese nyugalját.

Sohasem fogom tudni eldönteni, hogy mi az, ami a legkedvesebb nekem ott. Látni az allatunk elterülő falu korareggeli nyugalját előtte a tükörsima Balatonnal vagy hallgatni az esti harangszót, amely felhallatszik a vízparti templomból, ahol egy bánatos, magányos apának, annyi sok évvel ezelőtt egy – még fiatal – Bözsike azt ígérte, hogy megtanítja ismét élni, avagy az energia, amit e föld ad nekünk, a munka, az ásás, kapálás - a győzelem a buja fű felett.

Ültettünk sok gyümölcsfát, szeretettel neveltük őket. A virágzó meggyfák büszke szépsége a balatoni tavaszok idején olyan látvány, hogy annál szebbet képzelni sem tudnék. Aztán mikor megérik a meggy, akkor szüretelünk.

Mászunk, toljuk fel egymást a fákra, szedjük és esszük a meggyet, és közben discsérjük, hogy ilyen sehol máshol nem terem. Cipeljük haza Pestre, készítünk meggyelét belőle, ami aztán éltetőitalunk lesz egész éven át.

“Vegyél a meggyből – unszolt Bözsike –, nem tudod elképzelni, milyen nehézségen mentem át a vámon, hogy ezt elhozhasam Neked.”

Aztán ő és a gyerekek elmesélték a “meggycsempészés” kis történetét.

Itt le kell írnom, hogy engedély nélkül élelmiszert Kanadába behozni nem szabad.

Bözsike szerencsésen megérkezett a torontói repülőtérre, amely tény már magában is bámulatos, ha elgondoljuk, hogy ez volt az első külföldi útja, amit egyedül megtett, az idegen nyelvek nem érdeklik, csak magyarul beszél, és a repülőútja átszállásos volt.

Percnyi pontossággal, magabiztosan szállt le a repülőgépről Torontóban, ahol már a gyermekeim várták, hogy hozzák Őt gyorsan hozzám a kórházba. A fiam segítségével és tolmácsolásával Bözsike útlevelének átnézése gyorsan és simán történt, de azután még át kellett mennie a vámon, ahová a fiamat nem engedték kísérőül, mert ott csak az érkezett utasok tartózkodhatnak.

“Ez csak pár perc – mondta a fiam – aztán majd kint várunk a vámkiárat előtt.”

De eltelt félóra, óra is talán, és Bözsike nem volt sehol. A többi utas már rég kijött és elment, és a reptér – a legközelebbi gép megérkezéséig – szépen elcsendesedett. Gyermekeim idegesen rohángasztak egyik kijáratról a másikig, keresve őt, míg végre Bözsike megjelent, bőröndjét cipelve, a szabad kezében maroknyi meggyet tartva.

“Hát képzeljétek...” – kezdte a kommentárt.

A vámmellenőrzési helyet könnyen megtalálta. Bőröndjét a pár, otthon gyorsan bedobált holmijával a pultra tette azért, hogy ha esetleg meg akarják nézni, lássák, hogy mit hozott. De a vámtiszt, akihez ő került, minden bizonytalagon értett a mesterségéhez, mert a bőrönd tartalma nem érdekelte, vámtisztai bölcsessége ismerte a gyűrött ruhák történetét, hanem egyenesen Bözsike retiküljére mutatott, hogy azt nyissa ki.

És ott, a retikülben, átlátszó kis nylonzacskóban lapult a pár szem meggy.

A vámos intett Bözsikének, hogy vegye ki a zacskót a táskából, aztán átvette, feltartotta a magasba, forgatta és nézegette. Bözsike szerint olyan hangokat hallatott, mint hajnalonként a magyar kakasok, miközben kérdő és vádoló tekinteteket vetett rá.

“Csak egy kis meggy, – magyarázta feleségem tökéletes budapesti magyarsággal, – nem tetszik talán ismerni a meggyet?”

Úgy látszott, hogy nem, mert átvitték Bözsikét bőröndöstől, meggyestől egy másik asztalhoz, ahol több vámtiszt szétgurította és gyanúsán piszkálgatta a meggyet,

és közösen kukurékolva tagadólag rázták a fejüket.

“Saját termés, még spré sincs rajta,” – védte feleségem a gyümölcsöt.

Mindhiába, most már nagyon szigorúan magyaráztak valamit Bözsikének, aki végül is megértette, hogy ez nem tréfa, a meggyet itt kell hagyni.

De a magyar vér nem víz, – Bözsike dühbe gurult.

“Hát úgy néz ez ki, mintha kábítószer lenne?”

Az érzelmek skáláján minden húrt megütve – úgy szépen magyarul – elmondta a most már csendesen bámuló vámtiszteknek az életünk történetét, a szép kenesei napokat, az én hirtelen, Kanadában utolért szívinfarktusomat, majd a bénító agyemboliát, az ő otthoni aggódását, a nagyon várt és egyben lelket riasztó telefonhívásokat, az idegcsillapítókat. Beszélt a táviratról, mellyel rohant otthon az illetékes szervekhez, beszélt a repülőjegy és az útlevel sürgősített beszerzéséről, a munkaadója által engedélyezett hirtelen szabadságról, a lakás gyors lezárásáról, ahol az utolsó körülménynél észrevette az egy hete leszedett meggyet.

“Ebből viszek Pityunak,” gondolta. “Egy kis hazait. Egy kis emlékeztetőt. Egy kis ízt. Viszem neki Kenesét. Viszem az életünket. Hogy visszahúzza.”

“Dehát ez itt bűn? Ez itt a vétkes, a maroknyi meggy, ebben az elkábított, bombarobbantó, terrorista világban?”

“Na itt van, nesztek, egyétek meg,” fejezte be Bözsike, és a vámosok felé tolta a meggyeket, arcán az előbb elmondottak érzéseinek játékaival.

S mint ahogy írtam korábban, a vámtisztek bölcsek. Megértették.

Megértették, mert szépen, óvatosan visszatették a meggyeket a nylonzacskóba, Bözsikének átadták, még egyet-kettőt kukurékoltak, most már kedvesen, biztosan, kellemes kanadai tartózkodást kívántak Neki, mert itt így szokás.

“Vegyél,” kínált feleségem a kórházban, és gyermekeim is kórusban unszoltak, de az én ajkam nem nyílt, karom nem mozdult, és kóstolni még nem volt erőm. Csak néztem a meggyet és az asszonyt, aki hozta. Éreztem, hogy az Ő segítségével fel fogok még kelni a betegágyamból, és vissza fogok még jutni a hazámba.

Néztem a gyermekeimet és unokáimat, akik körülállták az ágyamat, és tudtam, hogy szeretetünk áthidalja a világot, hogy minket a távolság nem elválaszt, hanem összeköt.

És akkor, öregem és bénán, otthonomtól többezer kilométerre, analfabétán az idegennyelvű kórházban rájöttem, hogy mennyire szerencsés vagyok.

MARY SANDOR

THE DANCE

For my husband

Last night I dreamt about you again. It was the same dream I've had for a long time now.

Travelling atop fluffy white clouds into the vastness of the azure universe, I am searching for you. My body turns and twists as the ethereal winds move me forward, deeper into eternity. I call your name. I implore you:

“Come to me, oh please, come back to me.”

And there you are. There you are! Your hands reach out toward me, for me. I am in your arms now, holding you, dancing with you, one with you. Do I hear music as I waltz with you now, or is that only the joyous rhythm of my heart?

You hold me close. I inhale the scent of you. Oh, the scent of you, the almost forgotten scent of you... We dance in wild abandon, and I don't ask where have you been, why you had left. I won't break this magic with questions that matter no longer. You are back.

Who are we, swirling together in unison with land and sky, amid the caressing whiteness of fluffed clouds? Are we young, are we old? It does not matter. The only thing matters that we found each other once again.

I wake up slowly with a smile on my face, eyes closed, my whole being still the captive of that dream. I reach out a hand toward your side of the bed, looking for yours to hold, as we did upon awakening for the past 50 years. My hand touches the cold sheets, and then travels up to your pillow. I try to feel you, but the pillow is too smooth, without crease or indentation, without life.

I am fully awake now, and know I can never see you, never meet you again. I think of my memories, the memories of you and a quiet tear rolls down my face. With a sigh I get up from my bed to face my day.

“Don't cry for me.” you said that last time we had together.

I try my best darling. I spend time with the children, and do know I'm very lucky to be with them still. I see our friends and, of course, I often think of you.

Another winter is gone, along with the winds of spring. The flowers of summer are already blooming on your grave. Still, I look forward with much pleasure to that time, when, on the wings of abstract dreams my soul unites with yours, and we will be dancing together once again amongst the stars.

Till tonight, my love.

DITRÓI CSIBY ÉVA

A RÖVID TÁVFUTÓ MARATONJA c. könyve
Mevásárolható a Magyar Ház titkárságán
840 St. Clair Ave. West, Toronto, Ontario

MARY SANDOR

AT THE HAIR DRESSERS

This is not about creative writing, it is a documentary instead. Every word of it true as I've heard it at the hairdressers a couple weeks ago. I felt compelled to chronicle it.

Saturday morning. I am having a perm. My hairdresser is Marco, a big burly Italian with lots of wiry, steel-grey hair, and a huge all-white moustache falling below his chin line. His territory is at the back of the shop, where he does hair colourings and permanents. He is already rolling my hair, but looking after another customer also, who is sitting in the chair next to mine. A moment here, a moment there, he does both of us at the same time, rolling my hair and colouring my neighbour's. Suddenly he asks her: "Are you still cheating on your husband?"

Somewhat surprised, I look at her. She smiles innocently at Marco, but doesn't answer. He kind of grunts and comes back to me to roll. The third chair down from me another lady is getting her hair painted. She has a tired looking face with deep lines running through it, but her hair is jet black, without any trace of grey. One of the hairdressers, I heard him called Carmen (always thought Carmen was a girl of the bullfights fame), anyway, Carmen is now painting harsh-yellow streaks onto that black hair. I can't think of a single reason why should she want to do this?

Marco dabs the perm solution on my now curled hair, and moves over to the cheating wife. Still in the chair, my eyes are closing, and I'm getting very sleepy. Contemplating the tip, perhaps 2 or 3 dollars will be enough.

I must have dozed off, but Marco's strong voice wakes me: "Babee move over to the sink, I wash you of." I don't open my eyes; it's so nice to relax this way.

Someone taps me on the shoulder. It's Marco. "You babee, to the sink."

Me? Me baby? Oh, well. He takes out the rollers of my hair, he rinses, soaps and massages my head, and I am arguing with myself, oh this feels so good, I am upping the tip to 5 dollars, I mean how much does it worth to be called babee at my age? Well, 5's the limit, I say to myself.

The black and yellow lady just been sat beside me at the next sink. She doesn't like the paint job, and I don't blame her. She chirps and chirps, this not she wanted, let's re-do, too much yellow, etc. The hairdresser pleads, I hear him called Caruso (I'm in good company) and no, Caruso doesn't give up, you so attractive, your hair so nice, but to no avail, she just chirps on. Suddenly my big Marco, -I presume he couldn't stand it any longer,- speaks up. He says to the chirper: "Don't be so narrow minded. You looked like a scarecrow when you came in."

The chirping stops, but I burst out in laughter; I want to pull it back into my lungs, so it seems I am gasping for air. Marco asks, "Asthma?" I can't speak, I am still choking, I

nod yes, what else could I do? He brings me a glass of water and for good measure he hits me on the back.

I am finished, my fiver departs, and Caruso assures me I look so much better than when I came in.

Well, business is business.

ÁPRILY LAJOS

ÉNEK A KÜKÜLLŐHÖZ

Újra hallgatlak, gyönyörű Küküllő,
gyermekéveim suhogó zenéje.

Meg ne lásd árnyékom, a bús kisérőt:
ötvenöt évem.

Láss heves lázban lobogó gyereknek,
telhetetlen kedvű kalandozónak,
mint mikor zsenigén remegett a habban
kisfiu-képem.

Szűz mezőid hus magasába hangod
hívta lábam s vad zuhogók csodái,
ingolát lestem s hab alá merülő
vízirigókat.

Hányszor elcsalt gondba merült anyámtól
sok sűgód s lengéd csodaszép lakója:
pettyezett pisztráng, halaid remekje,
víz leopárdja.

Tenger árját túlsuhogó morajjal
városokból vissza, vizem, te hívtál,
zibbadó lelkembe te záporoztad:
fuss Budapesttől.

Múltba bámul s könnyre fakad barátom,
illanó volt, mint a hab, ifjúságunk,
s részegítő, mint gyökeres martodnak
angalitája.

Engem ígéz, mint fiatal szerelmem,
lűktető sok kebled emelkedése,
s úgy sűgom, hogy billegető se hallja:
Drága Küküllőm...

Halkul itt a háború szörnyű gondja.
Víziváram véd a beteg világtól,
két erős karral fogod átölelve
jó kicsi kunyhóm.

Aki megbántott, idejőjön, áldom,
s békeszóval várom az érkezését,
Krisztus int a murvaszagú mezőkről
s szőke, szelíd nyáj.

Isten is jobban szeret itt. A hangja
dobban olykor egyet a mély vizekben.
Azt dobbantja, szebb nekem itt az élet
s szebb a halál is.

FISCHER JUDIT

MEGEMLÉKEZÉS SÁNDOR JÁNOSRÓL

Euripidesz, a nagy görög drámaíró mondotta:

“Az Élet, lehet hogy halál, de az is lehet, hogy a halál maga az Élet.”

2010. június 16-án, a Victóriai Magyar Irodalombarátok Köre megemlékezése Sándor Jánosról, ünnepelt hazánkfíáról, mintegy ráadás volt az előző, május 25-én, az egyetem Faculty Club-jában tartott gyönyörű és megható búcsúztatás után.

Az egyetemi búcsúztatóra a klub termei zsúfolásig megteltek: eljöttek a diákok (régiek és újak), egyetemi kollégák és magyar barátok, hogy leróják tiszteletüket a szeretett tanárnak, kiváló művésznek, hűséges barátnak és honfitársnak.

Igen, Sándor János közülünk jött ide a távoli Victoriába, hogy bővítse a Nyugaton világhírt elért, magyar származású karmesterek sorát. Óriási zenei tudása, ami az európai kultúra gyökeréből származott, öregbítette hazánknak a klasszikus zenekultúra terén elért eredményeit.

Sándor János Budapesten született 1933. június 7-én, és ez év május 14-én tért örök nyugalomra. Művészi karrierjét mint zenekari zenész kezdte, tizennyolc évesen a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának volt első timpanistája, miközben a Liszt Ferenc Zeneakademián folytatta karmesterképző tanulmányait Somogyi László és Kóródi András tanítványaként. Kitüntetéssel diplomázott. 1961-től 75-ig a Győri Filharmonikus Zenekar - amelynek megalapítása az ő nevéhez fűződik - kinevezett zeneigazgatója volt. Együttal a Pécsi Opera- és Balettársaság karmestereként is dolgozott. Később, 1975-ben A Magyar Állami Operaház kinevezet karnagya és az Állami Opera Balett Társulatának vezető karnagya. A Magyar Állami Opera Társasággal rendszeresen vendégszerepelt az európai, észak-amerikai, dél-amerikai és mexikói operaházakban, hangversenytermekben. Időközben számtalan személyes meghívást is kapott. Több mint húsz országban vezényelt, többek között az Amsterdami Filharmonikus Zenekart, a berlini, dresdai, barcelonai szimfonikusokat a Milánói Rádió és Televízió zenekart. 1986- 89-ben kinevezték a Budapesti Színház és Filmművészeti Főiskola zenei tagozatának vezetőjévé.

A fiatal művészek zenei karrierjét is nagy lelkesedéssel tette szívügyévé. Ez vezetett a világ különböző országaiban működő, fiatalokból, zenénövendékekből álló zenekarok fesztiváljaihoz. Vezényelt a Lausanne-ban, Aberdeenben, Skóciában, továbbá a kanadai Banff-en tartott ifjúsági zenekarok fesztiváljain. János kezdeményező és kivitelező szellemének volt köszönhető, hogy Magyarországon is, pécsi székhellyel, megalakult a “Jeunesses Musicales.”

Több mint 30 lemezt, CD-ét adott ki a Hungaroton, az Echo. Laserlight, a Delta és a Capriccio gondozásában. A Hungaroton kiadású Bartók-felvételei, mint pl. a teljes

Csodálatos Mandarin, továbbá a komplett Dance Suite és a Hungarian Peasant Songs szakmai körökben nagy elismerést váltottak ki: az “év öt legjobb felvételei” minősítést kapták, ami által elnyerte a Grand Prix Nationale du Disque “Arthur Honegger Díját.”

1991-ben, amikor Kanadába költözött mint vendégkarmester, meghívást kapott a Victoria Symphony-tól, a CBC Vancouver Orchestra-tól és az Edmonton és San Diego Symphonyk-tól. Hosszasan lehetne még sorolni szerepléseit. Ebben az időben rendszeresen járt haza a győri filharmonikusok meghívására, akik János elmúlt évek alatt kifejtett munkássága elismerésül kitüntetéssel, örökös tagsággal jutalmazták. Győr városa pedig díszpolgárává nevezte ki.

1995-ben elfogadta a victoriái egyetemi állást, ahol 2010 májusáig a University Orchestra and Choir, továbbá a Greater Victoria Youth Orchestra karnagya, zenei igazgatója volt.

Karrierjének ez volt az utolsó, de egyben egyik legkedvesebb állomása. Keze közül százával kerültek ki a jövő tehetséges zenészei. Mindvégig nagy megbecsülésnek, népszerűségnek örvendett: diákjai szerették, szinte rajongtak érte.

Mi volt ennek a rendkívüli személyi varázsnak a titka? Türelem, példamutatás, színes egyéniség, mindig pozitív mentalitás, sok humor. Mint tanár, mindig segítőkész volt, értett a fiatalok nyelvén, és ami talán a legfontosabb: a fiatal zenésznövendékek művészi fejlődésére stimuláló hatást jelentett.

2009 januárjában, váratlanul szomorú fordulat állt be az életében. Nem műthető rákkal diagnosztáltak. Ennek következtében az eltelt másfél év János részére a súlyos és gyógyíthatatlan betegség elhatalmasodását jelentette. Mindenki, aki kapcsolatban volt vele, tanárok, kollégák, diákok és mi, barátok is növekvő aggodalommal figyeltük, hogy fizikailag miként omlott össze. Tudtuk, hogy ennek a rendkívüli embernek a napjai meg voltak számlálva. Nagyon fájt a szívünk érte. Azonban csodálatlanul tapasztaltuk azt is, hogy bár fogyatkozó erővel, de János változatlanul dolgozott, a betegségével mit sem törődve, és így túlélte az orvosok által megjósolt rövid, mindössze 3-6 hónapos terminust. Amit kitűzött maga elé, azt hatalmas akaraterővel sikerült megvalósítania. Ez év májusában sikerült befejeznie a tanévet. Mintha törekeny testében, szívében tüzet hordozott volna: körülötte, kisugárzásában újból és újból fellobbant, kivirágzott a művészet, a zene szeretete. Ebből mindenki kapott tőle. Közéleben értelmet kapott a barátságunk és minden emberi kapcsolat melege.

Már nem fiatalon, közel 60 évesen kezdett új életet választott hazájában, Kanadában. Ilyen nagy lépésre az ő korában már kevesen vállalkoznak.

A Sándor-család 1991-ben érkezett Victoriába. A sors különös véletlenének volt köszönhető, hogy hamarosan találkoztunk. A találkozás egy életre szóló barátsághoz

vezetett a két család között. A hirtelen támadt baráti kapcsolat több mindennek volt köszönhető. Ha visszagondolok rá, látom, hogy a klasszikus zene szeretetében, a közös anyanyelvben és a hasonló mentalitásban rejtett a titok. Ehhez járult még egy pár érdekes véletlen dolog is. Amikor az első, bemutatkozó találkozásunk történt, egyből kiderült, hogy vannak a hazai gyökereken túl is egyéb, személyes kapcsolataink. Rájöttünk, hogy János felesége, Mari, (lányneven: Anda Mari) és Miklós ugyanabba az iskolába jártak: a győri Révai Gimnáziumba. Emlékeztek is egymásra, dacára az elmúlt hosszú évtizedeknek, amik, sajnos, alapos "munkát" végeztek a hajdani friss, diákarcokon...

Az én részemre is tartogatott a találkozás meglepetést. Eszembe jutott, hogy valamikor régen mint gyerek találkoztam Jánossal. Méghozzá a Zeneakadémián, a diplomahangversenyén, mit közösen tartottak unokatestvérem, Láng István zeneszerzővel. Természetesen, a szüleimmel a rokonunk miatt mentünk el a hangversenyre. Az előadás után, a nagy ünneplés és gratulációk közepette, Sándor Jánossal is kezet ráztunk. Mondanom sem kell, hogy erre a jelenetre ő nem emlékezett, csak én. Az emlék olyan tisztán él bennem, mintha tegnap történt volna.

Miután ezeket, a részünkre fontos dolgokat tisztáztuk, a friss emigráns honfitársainkat sok hasznosnak látszó, praktikus tanáccsal láttuk el.

János részére a victorai élet egészen különlegesnek tűnt. Élvezte a sziget nyújtotta nyugalmat, a tengerparti élet különleges atmoszféráját, a sok szép virágot, a gyönyörű tájakat, a havas hegyeket, a smaragdözl szigeteket. De csodálattal adózott az indián őslakosság művészetének is, a magas, fából faragott totemeknek. Elbűvölten nézte az egzotikus mesevilágot sugalmazó, természetes anyagokból, fából, csontból, tollakból készült álarcokat, harci eszközöket, állatbőrökkel fedett indián sátrakat. Fogékony művészlelkében mindez visszhangra talált. A nyári szabadság ideje alatt felkeresett távoli indián falvakat, ahol bőven volt részére látnivaló. S ha egyedül kellett sátorban éjszakázni, nem rettent meg sem medvétől, sem farkastól.

Biztos vagyok benne, hogy ilyen alkalommal ismét átélte a May Károly írta kalandos történeteket, amiket gyerekkorában olvasott.

Sokrétű érdeklődésű ember volt, pl. foglalkozott a régi századfordulón Kanadába emigrált magyarok történetével is.

De nem elégedett meg a róluk szóló leírásokkal, hanem látni is akarta azokat a helyeket, ahova az első magyar emigránsok letelepedtek. Az elhatározást tett követte. Egy szép nyári nap egyedül felkerekedett, beült a kocsiába és meg sem állt Saskatchewan-ig. Felkereste a magyar helységnevű Esterházyt és az Otthon nevű falvakat. Sikertelenül találkozni és elbeszélgetni egy pár, még ott lakó magyar leszármazottal. Kedves fogadtatásra talált, azonban szomorúan tapasztalta, hogy a késői unokák már nem beszélnek magyarul. De büszkén végigkalauzolták Jánost a

magyar emlékeket őrző múzeumokban.

János lélekben örök fiatal maradt; minden újra és szépre nyitott szemmel nézett, és mindent értékelt: törekedett arra, hogy mindent megismerjen, tudjon. Hiszen ez is volt a titka művészetének. Amikor fentállt a színpadon, azonnal átadta magát a zenéből áradó boldogságnak, a hangulatoknak. Mint zenésznek ez volt egyik legnagyobb tulajdonsága. S ezen túl még az a szuggesszív, szinte delejes erő, amit abban a pillanatban, hogy a koncert megkezdődött és felcsendült az első hang, át tudott adni a zenészeknek és a közönségnek is. Isten áldotta, ritka képességű művész volt.

Az a 15 év munka, amit János az egyetemen kifejtett, a victorai kulturális élet közkinccsévá vált. Mi magyar barátok örömmel tapasztaltuk és büszkék voltunk rá, hogy mindezt mennyire értékelték itt, az Európától oly távol fekvő British Columbiában.

Nem mindennapi esemény, a mi részünkre abszolút lélekemelő előadás volt az 1999-ben előadott Psalmus Hungaricus, Kodály Zoltán csodálatos Magyar Zsoltára. Jánosnak 3 hónapi kemény munkával sikerült a szólistáknak és a több mint 200 tagú kórusnak betanítania a művet magyarul! Jól emlékszem, hogy mielőtt felcsendült a magasztos zene, János rövid köszöntőjében ismertette a zene létrejöttének történetét. És ezután jött a meglepetés! János a magyar nyelv eredetéről is beszélt! Mindezt az egyetemi nagy koncertteremben, a Farquhart Auditoriumban összegyűlt kanadai, angol nyelvű hallgatóság okulására! Úgy éreztem, hogy az ilyesmihez a művészi lelkesedésen kívül valami más is szükséges...

1996-ban megünnepeltük a honfoglalás ezeregyeszedik éves évfordulóját. Nagyszabású ünnepi műsort szerveztünk az 1956-os forradalom 50. évfordulója tiszteletére is. Mindkét alkalommal nagy sikerrel szerepelt Sándor János vezényletével a Victoriái Ifjúsági Zenekar.

János nemcsak kiváló zeneművész volt, de karaktere, jelleme is ritkaság számba ment. Végtelenül jóakarátú, önzetlen, mindig segíteni, nyújtani tudó ember volt, aki egész életével példát mutatott arra, hogyan érdemes leélni egy életet: tartalmasan, szépen, becsületben és nagylelkűségben. Magánéletében is makulátlan jellemű ember volt: jó, és mindig figyelmes férj, és a gyerekek; Gabriella és Zolt részére szeretett családapa.

Hűséges, humánus és idealista maradt mindvégig. Tiszteletre méltó részéről az is, hogy miután kivándorolt Kanadába, megtartotta a magyar keresztnévét: Jánost. Soha nem mutatkozott be "John"-nak.

A mi részünkre, közeli barátoknak csak Jancsi volt ő, drága jó barát, akihez annyi boldog emlék fűz mindannyiunkat. S akinek jó szívét, aranyos modorát, remek humorát, és azt a sok szellemes történetet, amit még megismételve is, mindig új öröm volt hallgatni, örökre hiányoljuk... Kedvenc szavajárása, amivel egy-egy újabb anekdotát bevezetett: "Ez még mind semmi!" felkiáltását, s jelentőségteljes hanghordozását mi, a barátok is átvettük.

Persze, egyikünknek sem sikerült utánozni igazán János egészen egyedi stílusát. De sűrűn idézzük a többi szellemes, igazán csak Jánosra jellemző kifejezést is.

Kimondhatatlanul fájó érzés, hogy idő előtt hagyott itt minket. Távozását nem könnyű elhinni, nem könnyű elfogadni. Mélyen együtt érzünk a Sándor-családdal, akik részére a veszteség, a csapás mérhetetlen.

Mindannyian, akik ismertük és szerettük Sándor Jánost, szívünkben örökre megőrizzük emlékét.

Hogy ő közöttünk élt, munkálkodott és nagyszerűt alkotott, azt megőrzi számtalan lemez, kép, film, könyv, újságcikk és kitüntetés. E dokumentumoknak köszönhető, hogy Sándor János karmester az utókor, a kései zenerajongók részére is halhatatlanná vált.

Végezetül had emlékezzünk az év április 10-én megtartott búcsúkoncertjére.

Szinte nem lehet elhinni, hogy halálos betegen képes volt kiállni a színpadra, a zenekar és a nagy létszámú kórus elé. A lelke ereje és szárnyalása adta azt az emberfeletti energiát, amivel hibátlanul és gyönyörűen sikerült végigvezényelnie a hosszú hangversenyt. Ez az utolsó szereplés, egy nem mindennapi, nagyszerű zenei karrier csodálatos, ünnepélyes és megható befejezése volt. S egyúttal Sándor János egész életének a "Grande Finale"-ja.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

HALOTTAK

Volt emberek.

Ha nincsenek is, vannak még. Csodák.
Nem téve semmit, nem akarva semmit,
hatnak tovább.

Futók között titokzatos megállók.
A mély sötét vizekbe néma, lassú
hálók.

Képek,
már megmeredtek és örökre
szépek.

Nem-élők,
mindent felejtő, mindent porba ejtő
henyélők,

kiknek kezéből a haraszt alatt
lassan kihullt a dús tapasztalat.

Nem tudja itt Newton az egyszeregyet,
fejére tompa éjszaka borul,
Kleopatra a csókokat feledte,
és Shakespeare elfelejtett angolul.
Nem ismeri meg itt anya a lányát,
sem a tudós ezer bogos talányát.
Ábrándok ők, kiket valóra bűvöl
az áhítat, az ima és a csók.

Idézetek egy régi-régi műből,
kilobbant sejtcsomók.

DANCS RÓZSA

IN MEMORIAM ABERT LAJOS (1945 – 2010)

Ritkán történik meg az életünkben, hogy röpké időre találkozunk valakivel, akit mindjárt barátunk érzünk. Aki, ha eltűnik, pótolhatatlan úrt hagy maga után. Lali ilyen valaki volt számomra: rövid ideig ismertem, de úgy éreztem, hogy mindig ismerős volt, akire szükség esetén számíthattam is. Először csak egy újságban megjelent írására figyeltem fel, amelyben megvédte a munkánk, a Magyar Ház vezetősége önkéntes munkájának a becsületét. Csak később, a tavalyi Bálint napi bálon tudtam meg, hogy kit is fed a név: Abert Lajos. Azon a bálon vidám volt, táncolt Cincivel, mulatott – élte az életet. Ha rátévedt az ember tekintete az asztalukra, azonnal még derülátóbbá vált – érezte, hogy Lali, a lalik támogatják a törekvéseinket, a magyar kultúrának a szolgálatát, ezért érdemes folytatnunk. És – nyugdíjaztatása küszöbén már belevetette magát ő is a szürke eminenciások táborába. Attól kezdve Cincivel együtt fáradhatatlanul segítettek a Magyar Háznak a programok megszervezésében. Nevetve mesélte, hány üresjáratú órája ment rá arra, hogy meggyőzze ezt vagy azt a feltelefonált személyt, hogy eljőjön egy előadásra, hány és hány tréfát kellett elsütnie, amíg elhitette a vonal másik végén aggodalmaskodó honfitársunkkal, hogy nem ördögök gyűlésére hívja, hanem magyar kulturális rendezvényre.

Személy szerint köszönhetem neki a Kalejdoszóp c. folyóiratom népszerűsítését, előfizetők toborzását és a folyóirat megsegítésére rendezett Fias Attila-koncert hirdetését. Igen, ezen a hangversenyen mondta el, hogy beteg. Alig múlt el azóta pár hónap, és íme, itt állunk a koporsója mellett. Pedig akart élni. Ahogy ismertem, Lali szeretett élni. Feleségével, Cincivel mindenütt jókedvűen, mindig kacagva jelent meg – és mindig visszatért a Magyar Házba. Pár héttel ezelőtt is, már túl a szervezetét megviselő chemoterapián, még bekukkantott, hogy lássa, mi a helyzet, hogy mennek a dolgok, hogy mit kell tennie, ha majd meggyógyul. Nem így lett. Isten magához szólította – és nekünk nem marad más teendőnk, minthogy elbúcsúzzunk tőle. Búcsúzik tőle a Magyar Ház vezetősége, búcsúzik tőle a Kalejdoszóp.

Isten veled, Lali, nyugodjál békében!

ERDÉLY ÜZENETÉT HOZZÁK

Szeretné tudni, miként zajlott Márton Áron palotafogsága idején egy-egy, a lakosztályában a papnövendékeknek tartott hodegetikaóra? (A hodegetika a lelkipásztorok tudományának egyik ágazata – a szerk.) Kíváncsi arra, hogyan viszonyult munkatársaihoz felettes vezetőként a Rómában püspökké szentelt dr. Jakab Antal? Meghallgatná szívesen, hogy tanári szemmel nézve milyen diák volt Bőjte Csaba?

Szeptember 12-én a Kalejdoszóp Irodalmi Kávézónak az erdélyi születésű, de közel húsz éve Ausztriában élő és működő dr. Vencser László professzor lesz a vendége,

* aki abban a Gyergyóditróban született, ahol mindkét nagy erdélyi főpásztor, Márton Áron és Jakab Antal is kezdte papi szolgálatát;

* aki Gyulafehérváron Isten szolgálója, boldog emlékeztető Márton Áron, Erdély nagy püspöke tanítványa volt;

* aki római tanulmányai után a gyulafehérvári Hittudományi Főiskola tanáráként, de különösen rektorhelyetteseként a gyulafehérvári egyházmegye másik nagy főpásztorának, dr. Jakab Antalnak közeli munkatársa volt;

* a gyulafehérvári Hittudományi Főiskola 16 éven keresztül erkölcs-teológia tanáráként oly sok ma ismert erdélyi, partiumi és bánáti papnak, így Bőjte Csaba dévai ferences szerzetesnek is professzora volt;

* s aki a Jakab Antal Keresztény Kör alapító-elnökeként ebben az esztendőben a 30 éve elhunyt Márton Áron és a tőle a gyulafehérvári egyházmegye vezetését éppen 30 évvel ezelőtt átvett Jakab Antal üzenetét igyekszik elvinni szerte a világba a nemzetársainak.

Nem mindennapi emlékek elevenednek meg tehát szeptember 12-én a Kalejdoszóp Irodalmi Kávézóban – egy olyan, minden értelemben hiteles papi személy részéről, akit éppen azon a napon – csak 29 évvel azelőtt (1971. szeptember 12-én) – szentelt pappá szülőfaluja, Gyergyóditró katedrális méretű kéttornyú templomában Márton Áron püspök. De az emlékek megelevenedésén túl a Jakab Antal Keresztény Kör másik alapító-elnökével, Varga Gabriellával, Jakab püspök unokahúgával elhozzák együtt írt könyveiket is, így a

* Varga Gabriella: Itthon és otthon – Vencser László 60 éve című interjúregényt (Státus Kiadó, Csíkszereda, 2007);

* Varga Gabriella – Vencser László: Megalkuvás nélkül – Száz éve született Jakab Antal című életrajzi kötetet (Kairosz Kiadó, Budapest, 2009);

* Varga Gabriella: A gyulafehérvári egyházmegye kommunikációja a rendszerváltozás előtti évtizedben – dr. Jakab Antal megyéspüspöki ideje alatt, Tisztelgés a főegyházmegye millenniuma, a Jakab Antal-centenárium és a Magyar Nyelv Éve előtt című szakmunkát (szerzői kiadás);

* Én Uram és én Istenem! Hetvenállomásos zarándokúton Jakab püspökért – Egy emlékévtörténete, 2009. március 12 – 2010. március 13. című kötetet (szerzői kiadás);

de legfőképpen szeretnék átadni a Torontóban élő és érdeklődésükkel, személyes jelenlétükkel az eseményt megtisztelő honfitársaiknak mindazt a szellemi örökséget, amit a két nagy erdélyi püspök fáklyaként hagyományozott ránk, olyan fáklyaként, amely ma is világít és utat mutat nekünk, bárhol is éljünk a föld kerekiségén.

Úgy vélik és vallják: nem lehet elégszer felidézni a két nagy főpásztor tetteit és szavait.

„Nem ülhetünk ki az útszélekre, hogy a zajló élet folyását kívülről figyeljük. Nem zárkozhatunk be a templomba sem, hogy azt, ami a piacokon történik, ne lássuk. Az események az életünkön mennek keresztül, tehát ami történik, nemcsak a világ dolga, hanem a mi dolgunk is. Ha új korszak van keletkezében, mindannyiunkat közelről érdekel, hogy az új korszak milyen csillagzat alatt születik” – hangzanak Márton Áron gondolatai.

„Egy népek szerencséséhez, sorsa biztonságához hozzá tartozik mint feltétel szorgalmuk, tudásuk és kultúrájuk teremtő erejük. Itt nem a sport szabályai érvényesek, a másodpercek részleteinek esélyei, hanem a mindennapi állandó legnemesebb verseny törvényei. Ez a verseny önzetlen és összetartó és a nagyközösség harmóniáját is keresi. Vallom és egész életemben gyakoroltam is, hogy egyetlen rövid földi élet keretében kell mindenkinek megmutatnia emberi fennkölségét Isten és az emberek előtt s a történelem mindig szoros kötelmei alatt, felelősségtudattal, lelkiismeretességgel végzett eredményes és közhasznú munkában kell kifejeznie hűségét népéhez” – tanulhatták meg hívei Jakab Antaltól.

A Jakab Antal-centenárium év 5 európai országon, 13 egyházmegyén és 43 településen átívelő, 72 méltóképpen emlékező és tisztelgő ünnepségből álló gazdag programsorozata után a szervező- és szerzőpáros tehát Torontóba is ellátogat, hogy elhozzon számunkra egy darabka múltat és egy darabka Erdélyt.

Szeretettel várjuk a Kárpát-medence más tájairól származó honfitársainkat is – mert az előadás számunkra is élmény lesz!

Dr. Vencser László Gyergyóditróban született 1947. június 17-én. Elemi iskoláit szülőfalujában, középiskolai tanulmányait a gyulafehérvári Római Katolikus Kántoriskolában végezte. A Hittudományi Főiskolán 1965 és 1970 között filozófiát és teológiát hallgatott; egyházjogtanára dr. Jakab Antal volt.

Az 1970–1975-ös időszakban a római Pápai Gergely Egyetemen teológiai tanulmányokat folytatott, licenciátusi vizsgát tett, a Pápai Lateráni Egyetem keretében működő Accademia Alfonsianán erkölcs-teológiát tanult, majd doktori címet szerzett.

Márton Áron püspök 1971. szeptember 12-én, Ditróban szentelte pappá. 1975 és 1991 között – Márton Áron, majd Jakab Antal megyéspüspökök kormányzása idején – a gyulafehérvári Hittudományi Főiskolán erkölcs-teológiát

Dr. Vencser László

tanított. Ezzel párhuzamosan néhány évig a fundamentális teológia előadója, 1981 és 1991 között vicerektor, illetve a Papnevelő Intézet gazdasági vezetője volt. 1990–1991-ben a gyulafehérvári egyházmegye Caritas szervezetének igazgatójaként dolgozott.

1991. szeptember 1-jétől Ausztriában él, ahol a linzi egyházmegye Lelkipásztori Hivatalánál az Idegennyelvű Lelkészségek Szakosztályának irányítója. 1994 és 1996 között a gyulafehérvári főegyházmegye pénzügyi kamarájának igazgatója, 1996-tól 2007-ig a csíksomlyói Jakab Antal Tanulmányi Ház rektora, majd igazgatósági tagja volt. 1997–1998-ban a Német és Osztrák Püspökkari Konferencia bécsi székhelyű Kelet- és Közép-Európai Egyházi Projektek Információs Irodájának vezetője, 2000-tól pedig az Osztrák Püspöki Konferencia keretében működő Katolikus Idegennyelvű Pasztoráció országos igazgatója. 1985–2007 között a gyulafehérvári Főegyházmegye Székeskáptalanjának kanonoka.

1989 óta különböző hazai és külföldi lapokban jelentek meg írásai. Önálló kötetei: Felelős szabadság (Státus, Csíkszereda, 1998), Die Sakramentalität der Generalabsolution im Licht der Frühskolastik. Doktori értekezés (Státus, Csíkszereda, 1999), Egy a ti Atyátok (Gloria, Kolozsvár, 1999) és Atyánk és társaink (Gloria, Kolozsvár, 2000), az Itthon és otthon – Vencser László 60 éve (Státus, Csíkszereda, 2007) című, Varga Gabriella által jegyzett interjúregényben pedig közreadta hat évtized eseményeit, tapasztalatait. A Varga Gabriellával társszerzésben írt Megalkuvás nélkül – Száz éve született Jakab Antal (Kairosz,

Budapest, 2009) című életrajzi kötettel egykori tanára és püspöke előtt tiszteleg. 2010 májusában szerzői kiadásban és ingyenes terjesztés mellett ugyancsak Varga Gabriella társszerzővel együtt közreadta az *Én Uram és én Istenem! Hetvenállomásos zarándokúton Jakab püspökért – Egy emlékév története*, 2009. március 12 – 2010. március 13. című összefoglaló kötetet.

Varga Gabriella 1968. június 13-án született Nagyenyeden. Ötéves korától tizenhét éves koráig édesanyjával, Jakab Ilonával, és három évvel fiatalabb húgával, Nórával a Marosvásárhely melletti Maroszentgyörgyön élt, sok időt töltve Kilyénfalván, Jakab Ernő (Jakab Antal püspök öccse) és Jakab Ilona nagyszüleinél. 1986 őszén azóta megboldogult édesanyja második házassága révén költöztek Budapestre.

Húszéves kora óta foglalkozik újságírással. Bár induló kereskedelmi televízióban és közösségi rádióban szerkesztőriporterként is kipróbálhatta magát, végül a tényleges írást, a nyomtatott sajtót választotta. Azóta több mint kétezer cikke jelent meg mintegy száz különböző határon belüli és kívüli kiadványban. Ehhez a munkához szakmai ismeretet a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Budapesti József Attila Szabadegyetem újságírói speciális kollégiumán, a Balázs Géza nyelvészprofesszor nevéhez fűződő Diákújságírók Országos Egyesületében, valamint a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola kommunikáció és médiatudomány szakán szerzett.

Ez idő tájt az Új Katedra Pedagógusok lapja felelős szerkesztőjeként keresi kenyerét. Ezenkívül számos más folyóiratban is publikál, illetve dolgozik rovatvezetőként, szerkesztőként, társszerkesztőként.

Az újságírás, rovat- és lapszerkesztés mellett több szépirodalmi könyvet szerkesztett, prózát és verset egyaránt, így többek között a 2009-ben elhunyt, Magyar Örökség-, Prima- és Mikszáth Kálmán-díjas prózaíró, Illés Sándor három novellaválogatását és egy regényét, illetve a szombathelyi Balogh József költő több verseskötetét.

A kaposvári Búvópatak Alapítvány jóvoltából 2006-ban megjelent első, *Önzetlenül* című interjúválogatás-kötete, a csíkszeredai Státus Kiadónál 2007 végén látott napvilágot *Itthon és otthon – Vencser László 60 éve* című könyve. 2009 márciusában a budapesti Kairosz kiadta a Vencser Lászlóval közösen írt, Jakab Antal életét összefoglaló, *Megalkuvás nélkül – Száz éve született Jakab Antal* című kötetét, 2009 szeptemberében pedig saját kiadásban megjelentette és ingyenesen terjesztette *A gyulafehérvári római katolikus egyházmegye kommunikációja a rendszerváltozás előtti évtizedben – dr. Jakab Antal megyéspüspöki ideje alatt* című, a főegyházmegye millenniuma, a Jakab Antal-centenárium és a Magyar Nyelv Éve előtt tisztelgő szakdolgozata bővített változatát. 2010 májusában szintén szerzői kiadásban és ugyancsak ingyenes terjesztés mellett dr. Vencser László társszerzővel együtt közreadta az *Én Uram és én Istenem! Hetvenállomásos zarándokúton Jakab püspökért – Egy*

Varga Gabriella

emlékév története, 2009. március 12 – 2010. március 13. című összefoglaló kötetet.

A magyar nemzet egészében való gondolkodás egész tevékenységét meghatározza. Lap- és könyvbemutatókkal két évtizede járja a Kárpát-medencét, 2006 óta pedig barátaival együtt külföldi magyarok lakta területeken, olyan kistérségeken és oktatási, kulturális intézményekben, ahol eddig nem állt rendelkezésre könyvtár, könyvtárakat alapít. Az e célra létrehozott Határtalanul Alapítvány kuratóriuma elnöke. 2006-ban Kárpátalján, Tiszaújlakon megalapították és átadták a világ első dedikált közkönyvtárát; 2007-ben további három könyvtárat alapítottak, ezúttal Erdélyben: a kilyénfalvi elemi népiskolában, a dítrói Idősek Klubjában és Alsófelsőszentmihály unitárius egyházközségében; 2008-ban új községi közkönyvtárat hoztak létre az erdélyi Nyárádköszvényesen, majd a felvidéki Szécsénykovácsiban. 2009-ben a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma és a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusa segítségével több kárpátaljai településen: a Nagyszőlősi Járásban Karácsfalván, Tiszabökényben és Tiszakeresztúron, a Beregszászi Járásban pedig nyolc településen – Kigyós, Harangláb, Kasszony, Bene, Gút, Zápszony, Bátyu és Csoma –, valamint a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolában végeztek jelentős könyvtárfejlesztést. 2009. október 31-én a Háromszék vidéki Hatolykán adták át ünnepélyes keretek között új alapítású könyvtárakat. Terveik szerint a 2010-es esztendő három új erdélyi könyvtár: a Gyergyóújfaluban, Székelybőn és Mezőmadarason alapított könyvtáraik átadásával zárják.

BARTIS FERENC

MÁRTON ÁRON SZÁZADIK SZÜLETÉSÉVÉBEN

Szent Áron Bátyám, eretnek szókkal
esengnem Hozzád pogány merészség.
Merészen kérdem: meddig cipeljük
VAN-igazunkat, a mások vétkét?

„Vétkeztem” én már éppen eleget
s nem fordult jobbra Erdélyünk sorsa!
Sorsszerűség, hogy Anyám bölcsőjét
ringattad haláltól elorozva?

Aztán megáldtad... Áldott kezdet
örökkön érzem szívem homlokán.
Homlokod nekem kőtábla-parancs;
életed: Biblia, Talmud, Korán,

s a földalatti cellád Zsilaván
évek múltán lett az én templomom...
Templom lehet a börtön is annak,
kit megkeresztelt a forradalom.

Te, a szeretet forradalmára,
ki magyart, románt, zsidót, németet,
cigányt óvtál, védte a pokolban,
mondd, ismerik a végrendeleted?

Te mindenkit megvédtél a vádban,
de Téged csak a székelyek védtek,
Te, magyarul, románul, héberül,
németül, cigányul sikoltó lélek!

Ez volt a bűnöd?! És ezért lettél
„banghila, bozgor secu episcop”?¹
Börtöntöltelék, kit a porkoláb
nappal megvert s éjszaka megkínzott?

Kínjaid, jaj, drága Áron bácsi,
erőforrás fogyatkozásunkban...
A „Csakazértis élnünk kell, öcsém”
ma bennem zokog. Tőled tanultam.

Te tanítottad: „Ne gyűlölj senkit!”
Jó. Nem gyűlölök, de kiröhögnek!
És ez fáj, s a közös Szülőföldünk.
A jelek szerint nem látom többet.

Mutass egy jelet, hogy induljak haza,
Csíkszentdomokoson is szeretnek...
Immár félszürkén és kopaszodva
térne vissza egy ártatlan gyermek.

¹ „Hazátlan, jövevény székely püspök.”

Kimennénk a Garatos-tetőre,
a Golgotáról mesélnél nekem,
este friss túróspuliszkát ennénk
s imádkoznánk Rózsafüzéred,

másnap reggel ministrálnék Neked
s Anyám büszke lehetne fiára:
„Ez a gyermek még latinul is tud...
Az egész falu hallotta, látta!”

A falu látott. Te látnok voltál.
Én esendő író-költő lettem,
de melletted végig kitartottam
gyűlölet nélkül a gyűlöletben.

Nézem fényképedet, alázattal.
S Anyám fényképét fürkészem csendben:
közös vonások... Hol van a Júdás,
hogy emiatt ismét följelentsen?

Jelenteni tartozom most Neked:
Apám s Te is naivak voltatok,
amikor Szárhegyen – tornácunkon
diskurálva – a „közös holnapot”

békének hittétek: „majd a népek
baráti jobbot nyújtnak egymásnak...”
Ők igen. Igaz. S a politika?
A béke szemfényvesztés lett, látszat!

Látszataból tapsol a temető, ha
új „vendég” érkezik, de sírhantját
a bitorlók (dobverés nélkül!)
másnap (önmaguknak!) már eladják.

Eladtak mindent, mindenkit, aki
erdélyi volt vagy megmaradt annak,
s erre szabadkezet, szabadalmat
éppen a nagy-hatalmaktól kaptak.

Kapsz Te is néhány emléktáblát és
szobrot, és könyvet is írnak Rólad,
és idéznek és megidéznek, mint
vértanút, Erdélyt, lélegző holtat,

bár halottaidból rég föltámadtál,
de lehet, nem is haltál meg „akkor”.
Benne élsz tudatunk sejtjeiben,
sejtjeinek tudatában. Parancsolj

ránk, hogy akarjunk élni és győzni,
merjük a pusztulást megelőzni,
és nézzünk szembe magunkkal, mással,
a törvényesített népiirtással,

az anyanyelv-tépő jogszabállyal,
a lesben álló vész-fegyverekkel –
nem ölnek, élve temetnek el...
Biztass, parancsolj! Baj van a gáton...

Minden székeley legyen Márton Áron!

ISTVÁN BÁCSALMÁSI

FRAGMENTS FROM A FULL PAST

After long preparations, then delays, and moving ahead again, finally I have reached, not what I have hoped for, but what I had to do. All of my books were packed and I was just waiting for Paul's car to take me and deliver them also to St. Elizabeth of Hungary Parish, the books, hopefully, permanently.

After reaching my early 80s and even passing them slowly, I realized that I cannot hold on to my library. I was not happy that there is no one in the family who would treasure these books. The new generation, because of their studies and just because their young ages and being part of the “internet and web site” production, selected other forms of literary and scientific readings. I wonder if they could imagine that there is anything worthwhile on these yellowed old papers, or reasonable things printed, since people knew so little, not having internet available yet. I, however, observed happily that finally these youngsters are learning how to turn the pages of books through their new “tablets.” Well, I know that bitterness will not help me to settle into the right mood, which, I need now the most.

I have collected these books for at least sixty years of my life, and I have kept them, read them and studied them ever since. The first decade I missed the pleasure of “irresponsible reading” about which László Németh wrote, since they were part of my struggle to fit into this new world. Later, I looked upon them as the proof of my development and my relative success. Why should I not be loyal to them now? I remember how happy I was when I bought the first few books at the beginning of my emigration in Vienna and then in Innsbruck. Others, like the history of Hóman-Szekfü – all the five volumes, were saved later from Budapest. After the general amnesty to celebrate the 25th year of Communist rule, on every visit to our homeland, I brought many old books to the freedom we enjoyed in Canada. Among those were the Szekfü edited “What is Hungarian?” (Mi a Magyar?), the “Complete Poetry of Arany,” Ady and others, like Kosztolányi, whom I enjoyed so much during my university years. Those were among the books which came early into my possession again. The late edition of the “Three Generations” (Három Nemzedék), another book by Prof. Szekfü from 1920 and its last, third publication around 1989, and many other books, written after the collapse of the communists rule, came to the shelves of my book cases. I was

very proud of them. Also by this time I have learned the real joy of the “aimless” yet voracious reading.

Last year when we sold our house at the lake, the family, including me, realized that all hesitation about the future of the books just came to a definite end. In the much smaller apartment of our future lives of passive retirement, the books could be housed only without us. This, of course could not be seriously considered. To throw the books out, also, was vehemently rejected, at least by me. In this difficult situation I have turned to father Balázs for help. He came through fast and very kindly, willingly. I am very grateful for his help. I believe that in these last few months, the family could hardly take my preoccupation with the books any longer.

Our son-in-law, Paul came with his larger car for the books and we started to pack his car. It was way back in Innsbruck where I heard for the first time the expression from Maria Blasko: “the devil put his tail on me.” I have now learned its real meaning. I even felt its caressing. Immediately I reached for the first box among those I just placed in the car and pulled out the first book I touched. I was not looking for any particular book. It happened to be John (János) Arany's sizeable volume of poetry. I took it back to my room and placed it in my book case. I was quite happy and paid no attention to any internal questioning or warnings of my conscience about what I was doing. Carrying the next group of boxes to the car, I did the same thing: reached in, pulled one out and the one which came into with my hand, I spirited back to my book case. I repeated this seven more times. Without deliberately selecting any of them, I had seven excellent books, different in content but very equal in quality. The devil was clever this time as well, on my behalf. It is true, I was a little disturbed by the fact, that the Father had a full booklist already, but I hoped for his understanding. When we arrived, father Sajgo joined us to carry the boxes to their places. I did not want to spoil the wonderful spirit of the library builders with my confession.

Now only on one shelf of the only book case we have left, I placed the seven Hungarian books. Few days later I wrote to Father Sajgo and confessed my connection to the tail of the devil, but I did not mention about the time when I might take the missing seven books to St. Elizabeth's. Time is in God's hands. Naturally, the remaining seven books could not “replace” in any way those I gave away. What will I do for reading? That was not only in my mind, but also in the mind of many family members. They watched me. I felt empty inside and in a void outside. The grandchildren declared with total certainty that, in no time, I will read the Hungarian papers and listen to the Hungarian radio through the internet and I will be the best informed man in town. That is, I will fully embrace now the future possibilities with the equipment of the future. They pointed out that this is in my best interest, and everybody does what is in his interest. I don't know whether these kind words, the trust of the youngsters

or something else, but I felt some sympathy toward their description of my future. I did not go as far as planning anything nor for the use of the internet, I just did not object against it. I waited to see, as I used to do often before, what will happen? It did happen. Day after day I took one of the “loyal” books, not really to read, but to enjoy the feeling of handling them and just look at a page or look at a part of a poem, depending the contents of the book. After a few weeks of such delightful aimlessness, I happened to take Géza Féja's study “Lázadó Alkonyat” (Rebelling twilight) into my hands and just looked at the book without opening it. Slowly, however, I saw Békéscsaba in front of me. After many decades, I did recall that Féja worked there after 1945 as a librarian and/or warden of the Munkácsy Museum. I recalled also that during this time he often gave lectures or organized discussions with young people after the Sunday masses. We even met there.

Klari was my fiancé and I visited her from Budapest. She was one of the younger ones of the group of young people who frequently attended Féja's discussions. This particular Sunday I was with Klari and we were awaiting Féja's arrival. When he arrived, Klari introduced me, the only strange face there. Féja, very kindly talked with me for a few minutes. The chatting could not be long and when it was over, Mr. Féja turned to Klari and with a smile on his face, he whispered: “Klárka, I will not fear for you.” I did not hear this sentence, only learned later from Klari. That was all. These words of Féja, naturally were quoted often, time after time, yet, when his book was in my hands, unopened, it became very important. I recalled then and there an era long past in my life which, however, was the beginning, or close to, what now I can and do call, our “past.” I have enjoyed the freely and abundantly bursting memories of my life.

There was a little house not far from the North-East corner of Yonge St. and Steeles Ave. It was on Doncaster Ave. It was, probably, built during the early years of the war, only had the simple conveniences for a family. The bungalow had two bedrooms, a kitchen, a bathroom, a small pantry and facing toward the front, a living room. I had often been wondering if this room was ever used as a dining room? We never used it as such. The basement was full but unfinished. The backyard was sizeable enough, not only to play there, but part of it was used as a vegetable garden. My brother discovered the place and we lived there together for a short period before they went to the U.S.A. At that time, however, the small house became a very big one, not in size, but in expenses for a new refugee family to carry. I have worked in a factory for \$1.04 per hour. The calendar showed 1951 then and I had to look for a renter who would share the place and expenses with us.

I advertised for such a person at my work place, because it looked very secure and a profitable workplace. It was not much of a surprise that I got another Hungarian worker, who for similar reasons, looked for shared accom-

modation. They too, had two little kids in the same age as ours. The two of us discussed the possibilities and hopes, and saw no problems. Yet, all the time we knew that our wives will have to make the final decisions, since with all seriousness they will have to share the space. After the day's work, the family of the prospective renter came to see and inspect the house. We were all very happy that our wives accepted the place and each other and the changes yet to be made. We wasted no time to drink a toast to the agreement. On the first weekend we "divided" the house. We continued to have the two existing small bedrooms for our family, and created two similar size bedrooms by dividing the living room for the Gács family. The rest of the house, we agreed to use jointly as needed.

The start of living together begun very well and to our surprise it continued very well. We were astonished by our luck, although, we should have had more faith after our experience in Innsbruck. During our two years with the Collegium, Klari, first with one, later with two children, not only managed to cook for about twenty students, but she was able to keep order and peace among them too. Those marvelous two years should have kept me in secure hope for the little house on Doncaster Ave. If anything at all should have been surprising, it was the miracle that the two young women were so much alike and managed everything so well in the common misery of poverty. They together, built a friendship which lasted all these years not only for our two families, but as it turned out, for others as well.

We men, did not count for much. Every morning we went to work together in the same factory, but in different departments and similarly we went home every evening to enjoy our suppers and to be together with our families for the rest of the day. The women looked after the children, fed them, consoled the unhappy and made peace between those who were fighting. They did the laundry and cooked supper and had a ready big smile on their faces when we arrived home. Every morning when we left for work, it became customary for them to sit down in a corner of the kitchen at a little table for children and smoke a cigarette, drink their coffee and talk. They talked and planned, reflecting on the possibilities of the future unknown future. This strengthened their faith and their compassion. What could they have talked about day after day? They talked about everything that others talked about, all which were important at that time. "What will you cook today?" "Did you see the papers?" "We hope that there will be no war." "Is Hugica better today, did she eat well this morning?" "Did Marika sleep well?" "What are the boys doing?" "Are they getting along well together?" "I wonder, if we should have two of every toy." "How would Lalika and István share or dispose them?" "In the factory they talked too much about a strike, which would be a disaster for us." And so on and on. Even the smoke of their cigarettes intertwined as it rose toward the sky with shared requests and hopes of these two mothers.

They always had enough to talk about. So many things were happening that they had to discuss and have to solve. No one could bring these small Hungarian communities together more than these two young women, wives and mothers in this small house on Doncaster. All these events happened without anybody observing any difficulties as they built their lifestyles which later became the seed for us and other communities of friends.

Unfortunately a time came for separation. For Gács Lali and Panni the temptation of Silicon Vallley has dwarfed every other future hope. They and their good friends, Schiller Laci and Claudi, the French-born wife from Paris left for the U.S.A. as well. At that time we did not know whether we will ever see each other or not. The small community of Doncaster repeated itself later many times and many places. Although this time we had to move also to Toronto for a less expensive accommodation and to learn English. In Toronto we looked not only for a cheaper house and to learn English, but to find the kinds of friends we just lost. We met Niklas Ali and Maria and two other young families, the Vadász's and the Bako's. We were happy and became a new group of Hungarian refugees with similar feeling of the needs to build our community the same way as before. Although the Vadász family moved away from the Toronto area later, but at this time, all three of us bought houses side by side on the same street. The year was 1955 and the lives of most of the Hungarians, at least financially, became a little easier.

Unfortunately the dramatic events of the Hungarian revolution of 1956 had changed the lives of many of us. The lost revolution and leaving of Hungarians at the mercy of the Soviet forces resulted in many new refugees, who were welcomed to Canada. But for us, who very much hoped to someday return to our homeland, this brought bitter disillusionment of our fate and hope. We felt to have become homeless for a second time and we had to face up to the consequences. First to help newly-arrived Hungarians, Klari wanted us to take two children into our care, so the parents could move around more freely and look for jobs. So our family became larger for a few weeks. I left my work at the factory. I went back to the university and soon I received my Ontario diploma which allowed me to teach in Secondary Schools. My first school was in Bradford and we moved again, this time with four of our children and knowing that the fifth will soon be arriving. My parents managed to come to Canada as well, and for a short period we lived together. My father secured a job for himself and also a place to live close by, and they moved to Toronto.

The turbulent times affected all of us but the most demanding conditions were piled on Klari's shoulders. I was either teaching or preparing the lessons for the next day's schoolwork, mainly for the reason of improving my English. This work kept me in school for longer than the regular school hours but kept me away from the children at home as well. I do not recall those days when I did feel free to play

with my children. Year after year I took new university courses to improve as well as to secure a better position in a changing race.

Klari had a full plate to look after the house, bring up the children, help with their schoolwork, and whenever we had some “loose change” brought the kids by train to whichever university I was at, to visit me and to have the children see their father. Without any breaks for many years the centre in her life was the children, with each of the five in different schools because of their ages, with different problems. She did not miss teaching them to take their share of responsibilities in the family, toward each other, or the various little duties at home, so that all such responsibilities will be accepted as natural and as part of a normal and happy life. This well balanced attitude was always there to help the growing children to resolve the confusion with their own wishes and wants. Interestingly, this was mentioned by other friends as very important in their own lives.

As time has passed, the children grew up. After the elementary and secondary schools, came the universities. All different kinds in different places. Not much later came the engagements and then the weddings. Naturally as they moved out, we kept moving into smaller and smaller places, just as before their growing up required that we move into bigger and bigger places. The house on Paultiel Ave. was the only one where we lived longer than ten years and where I felt at “home”. Three of our five children have married from this address.

Before reaching all these happy events, of course, came the “hauling” all of the kids to and fro to various school, social and sport events and to teach them to drive. And I did not do any of these. I could not even manage such, so how could Klari remember these things, to do them and at the end of the day still smile. After the weddings the grandchildren started to arrive, all sixteen of them. By that time we found ourselves living either at the lake or in Florida or travelling somewhere. We were always in motion. Every second or third year Klara and I were on our way to see a new part of the world. In between we were visiting friends, family and relatives or were getting ready for them to visit us. The only “fixed” points in our lives were the growing family circle and the friends, which were getting older. In spite of all the moving all around, Klari has found time to look after the grandchildren as needed. Some were looked after for quite a long time. After our 64th year together, I still find nothing more beautiful than this family, numbering forty, including four great-grand children.

The name of the friends, as time went by, became the names of “old” friends. We never missed an opportunity to meet the Gács’s and the Schillers either in Florida, Arizona, at the Lake or in Budapest. The beer never tasted as well as in the “Apostolok” restaurant. Although we drank it in Peking, in Soul, in Buenos Aires or even in Jerusalem. While in Florida this group always included Anna and Ferenc Varga, Ili and

Toni Etele, Adel and Jenő Hadi, and from the younger generation Frank and Joanne Varga, and Laci and Adri Mester. More people, at many places, but life was just like the life on Doncaster. Klari enjoyed organizing the holidays at every possible opportunity. Christmases, Easters, New Years, birthdays or name days were never passed without celebrating together in the traditional Hungarian and warm family way. For Maria and Ali Niklas, Mari and Lehel Bako, Ann and Tom David, Josette Neely and for the many Ontario bound family members it was easier and more convenient to come to the lake. Also this was true for Mabel and Bob Rist, Mardi and Sam Chapman, Isobel and Jack McCarthy. That was the only time for real “politics” in the family to encourage and to help our Canadian friends to learn the truth about Hungarians. We were very happy to receive helping hands and support as the family and friends gathered, from Father Király, Father Békési or Father Julian Füzér. All these seemed very natural and appropriate. So it does now. The “past” grew, got older and larger. We relied more on the past, enjoyed it more and more and did not feel that we are missing the “future.”

Today we know that we had two major blessings with us. One was what probably Tolstoy had talked about when he said: “The happy families always similar with one another; all unhappy families are unhappy in their singular ways.” We have lived through our lives being part of a very happy family group. The second one was Klari, who was Able to create an environment where happiness has found its natural and unshakable habitat. “I do not know, what happened to me, ”There is something beautiful in this, / While I am looking at it, instinctively, / I reach to my heart.“ How and why did this small fragment of Istvan Simor’s little poem come from just now ? It is good that it did. With it, all the fragments of our lives stand unified and in this kind of prose, it became an unusual revelation of feelings.

Everything that happened, had happened, because the inseparable skills of Klari, her strength and love of work. As one of the grandchildren pointed out, “Ama, we all grew up at your place.” Yes and it was good to grow up and grow old. The unopened book of Géza Féja has created a magic union between the present and the forever beautiful and happy past. I do not need to choose.

(folyt. a 13. oldalról)

még nem tudta, hogy utóbbiban majdani vejét, Cosima leánya későbbi férjét támogatja. Megszámlálhatatlan művei címükben, tematikájukban és hangzásvilágukban hitet tesznek Liszt magyarságáról és mély vallásosságáról: Fantázia magyar népdalokra, Magyar rapszódia, Magyar történelmi arcképek, Csárdás macabre, Hungária, Szent Erzsébet legenda, Krisztus oratórium, Esztergomi mise, Magyar Koronázási Mise (I. Ferenc József koronázására 1867-ben), és sok egyéb. Hector Berlioz, készülve műve pesti bemutatójára, az ő tanácsára illesztette a „Faust elkárhozása” oratóriumba a Rákóczi-indulót.

Tudjuk, Liszt, akinek élete személyes tragédiáktól sem volt mentes, élete vége felé egyházi rendbe, a Ferences rendbe is belépett (az Operaház bejáratánál ülő szobra – Stróbl Alajos munkája – reverendában ábrázolja), és talán ezzel magyarázható az is, hogy a rendszerváltás előtti időkben, nem érdemeinek megfelelően méltatták. Halála 120-ik évfordulójáról való megemlékezés elmaradása csak növeli a vele szemben történt méltánytalanságok számát. Ferenc József ugyan megrendelte nála az 1867. június 8-án rendezett koronázásra szánt Koronázási misét, de nem engedte azt vezényelni, sőt még meghívót sem küldött. Így Lisztnek csak egy barátja révén, inkognitóban sikerült meghallgatnia művét és végignéznie, hogyan segíti gróf Andrássy Gyula (a korabeli szóhasználat szerint „A szép akasztott Gróf”, akit Haynau vérszótörvényszéke szerencsére csak távollétében tudott kötéltálati halálra ítélni, s jelképesen felakasztani) Apostoli Királyunk fejére a Szent Koronát.

De méltatlan volt Liszt Bayreuth-i halála is. Az ünnepi játékokkal elfoglalt lánya, Cosima, aki nagybeteg apját a játékok fényének emelésére hozatta Bayreuthba, nem gondoskodott róla. Liszt elfeledve, sokszor a minimális táplálást, ápolást és gondoskodást nélkülözve, bérelt lakásban hunyt el: egyedül. Aki igazán megsiratta, utolsó tanítványa Lina Schmallhausen volt, akit Cosima ugyan kitiltott Liszt közeléből, de a rajongó tanítvány sokszor beszökve, vagy az ablakon át kémelve mesterét volt tanúja Liszt Ferenc utolsó napjainak, s ezt megrázó naplójában rögzítette...

HUNGARIKUMOK A NAGYVILÁGBAN

I. NEMZETKÖZI ÜZLETI KONFERENCIA - NYÍREGYHÁZA, 2010. szeptember 10.

A hungarikum szó ma már a köznévi része, és más nemzetek is e kifejezéssel jellemzik értékeinket. Különösen fontos ennek hangsúlyozása, amikor egyfelől az Európai Unió országai között, másfelől pedig az amerikai és az ázsiai gazdasági érdekek érvényesítésére óriási versengés alakult ki a hazai és a világpiacon egyaránt.

Ebben a versenyben az egyetlen esélyünk: ha a nemzeti értékeinkre, sajátosságainkra, hagyományainkra építünk – s ennek megtartását, fejlesztését és piaci térhódítását szorgalmazzuk.

A konferenciát rendező szervek: a Civil Európa Egyesület, a Panoráma Világklub, a Regnum Hungaricum Alapítvány és a nyíregyházi Krúdy Art Mozi és Rendezvénycentrum célul tűzték ki, hogy a Nyírségi Ősz rendezvénysorozata keretében, mintegy ráirányítva a figyelmet a fontos témákra, partnerségi kapcsolatokat, együttműködéseket szervezzenek az üzleti befektetések, a kultúra, az idegenforgalom, az egészségügy és életmód, a kutatások és találmányok témaköreire, a hungarikumok népszerűsítésére, valamint a jótékonyági kezdeményezések bemutatására.

A konferencián lehetőséget adunk minden olyan termelőnek, gyártónak, szolgáltatónak, művésznek, feltalálónak, akinek termékei, szolgáltatásai, alkotásai a magyar kulturális örökséghez, a Kárpát-medencei értékvilághoz tartoznak, vagy magyar innováció eredményeként jöttek létre bárhol a világban.

Azért szervezzük üzleti konferenciánkat, üzletember találkozóinkat, hogy legyen egy találkozási helye és alkalma e kapcsolatok létrehozásának, továbbfejlesztésének, a magyar vonatkozású, kiemelten a kelet-magyarországi régió (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar) üzleti jellegű információcseréinek: az ország más részei és a nagyvilág magyar-magyar kapcsolatainak irányába.

Mind ezen célok érdekében számos üzleti partner, szervezet, intézmény közreműködésével rendezzük meg a

HUNGARIKUMOK A NAGYVILÁGBAN

I. Nemzetközi Üzleti Konferenciát

Időpontja: 2010. szeptember 10. (péntek), 10. 30. óra.

Helyszíne: Krúdy Art Mozi és Rendezvénycentrum, 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 25.

Jelentkezés – Részvételi lehetőségek

Név: .....
Cím: .....
Elérhetőség: .....

Kérjük, jelölje be, hogy mely formában kíván részt venni a rendezvényen!

☐	1. Előadói bemutatkozás kiselőadás – max. 5-6 percben. Díja:	10 000 Ft
☐	2. Előadói bemutatkozás, kiállítási standdal – max. 10-12 percben. Díja:	25 000 Ft
☐	3. Önálló kiállítási lehetőség (bemutakozó előadás nélkül):	5000 Ft/aszta
☐	4. Belépőjegy, részvételi lehetőség:	2000 Ft/fő
☐	5. Szponzorálási lehetőségek	egyeztetés szerint
☐	6. Hirdetési, reklámozási lehetőségek	egyeztetés szerint

Befizetési lehetőségek:

számla ellenében: átutalással: postai csekken:

További információk és jegyigénylés

36-42-408-700, 06-20-928-00-88-as telefonszámokon, valamint a krudy@krudyart.hu, media.mix@chello.hu email címeken.

(Az előadásokat és a kiállítási lehetőségeket a jelentkezés sorrendjében tudjuk biztosítani.)

Jelentkezés: 2010. augusztus 10-ig folyamatosan

További információk: és a www.krudyart.hu és a www.pano-rama.hu honlapokon

FRANZ LISZT

(born October 22, 1811, Raiding, Hungary - died July 31, 1886, Bayreuth, Germany), Hungarian piano virtuoso and composer. Among his many notable compositions are his 12 symphonic poems, two (completed) piano concerti, several sacred choral works, and a great variety of solo piano pieces.

Liszt's father, Ádám Liszt, was an official in the service of Prince Nicolas Eszterházy, whose palace in Eisenstadt was frequented by many celebrated musicians. Ádám Liszt was a talented amateur musician who played the cello in the court concerts. By the time Franz was five years old he was already attracted to the piano and was soon given lessons by his father. He began to show interest in both church and Gypsy music. He developed into a religious child, also because of the influence of his father, who during his youth had spent two years in the Franciscan order.

Franz began to compose at the age of eight. When only nine he made his first public appearance as a concert pianist at Sopron and Pozsony (now Bratislava, Slovakia). His playing so impressed the local Hungarian magnates that they put up the money to pay for his musical education for the next

(Cont. on page 33)

CSAPÓ ENDRE

A MÉDIA A NEMZET ALKOTMÁNYOS INTÉZMÉNYE LESZ

Törvénymódosítás folyamata zajlik a Tisztelt Házban, ami egy hosszadalmas igényt hivatott kielégíteni – a tájékoztató ipar működési rendjének szabályokba foglalását.

A hírközlő és szórakoztató tájékoztatás médiumainak (eszközeinek) – újság, rádió, televízió – gyűjtő fogalmaként honosodott meg a média szó (a latin eredetű médium többesszá-ma).

Az egypártdiktatúra korában nem volt vita, a Párt mindig tudta – mikor hogy. A demokráciára való vezetett (megvezetett) áttérés idején, már 1989-ben, fölvetődött a szabályozás igénye. Hét éven át vajúdott, míg végre megszületett a Magyar Ország-gyűlésben 1995. december 21-én az, ami majd mint az „1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról” 1996 februárjában hatályba lépett. Ez idő alatt ment minden a korábbi kádári pártállami korszak jogi kereteinek medrében: a Magyar Rádió és a Magyar Televízió tovább élvezte monopól helyzetét. Az MDF–SZDSZ paktum rögzítette ezt a politikai monopóliumot, azáltal, hogy a médiaügyet is a „kétharmados” törvények sorába iktatta. Médiaháború néven folyt a vita, ami ebből a kimozdíthatatlan állapotból keletkezett.

Az 1996-os rendezés megfelelt a liberalista elveknek és a piacgazdaságnak. Nem zavarta meg a tulajdonosi viszonyokat, nem elvi alapon, még kevésbé nemzeti érdekek mentén folyt a vita, ami volt, csak a politikai pártok között folyt: hiszen a törvény a pártok kezébe tette le a média sorsát, ami nem volt kedvezőtlen számára, ismerte az SZDSZ nagy befolyását a politikai életre. A rendszerváltáskori első behatolók a multinacionális médiatulajdonosok voltak, velük még 1989-ben a pártemberek kötöttek üzletet. A vidéki lapok teljes egészében idegen kézre kerültek, nagyon olcsón kapták meg a megyei pártbasáktól, akiknek tíz dollár is nagy pénz volt. Az országos és megyei sajtó túlnyomó többsége így német és osztrák tulajdonba került. A külföldi befektetők már az évtized elején élénken érdeklődtek a kereskedelmi tévék és rádiók alapítása és a kábelrendszerek megvétele iránt. A törvény hatályba lépése után, a két országos kereskedelmi tévéfrekvencia meghirdetésére három multinacionális pályázó – két európai és egy amerikai konzorcium – is igényt jelentett be, s éles, peres útra terelődő versenyt folytattak a tévéalapítási jogosultság megszerzéséért.

Egy kis kitérőt teszünk annak érzékeltetésére, hogy mennyire fontos egy ország részére a tájékoztató és szórakoztató ipar ellenőrzése...

A sajtó létrejötte óta tényező, hatással van a közösség gondolkodására, ízlésére, erkölcsére, világnézetére, oktathat jóra is, rosszra is, buzdíthat vagy lázíthat, szolgálhatja a nemzetet vagy idegeneket, ellenséget, bűnözőket. Minderre volt már példa a magyar történelemben, kezdetektől

napjainkig. A negyvennyolcas ifjak, amikor sajtószabadságot követeltek, akkor a nemzeti sajtóra gondoltak, szemben az elnyomó sajtójával vagy a cenzúrával, amivel a nemzeti érdekek védelmét korlátozta a hatalom. A sajtó sokszor védelemre szorult a hatalom ellenében.

A múlt század első felében a média még nemzeti kereteken belül működött, mára a globalizációval benyomultak a transznacionális médiavállalatok, tőkeerejükkel letarolták a helyi vállalkozásokat, átvettek minden olyan szerepet az országok életében, aminek irányítása egyébként nemzeti érdek. Idegen, főleg amerikai tömegkultúra nyomul az európai minőség kiszorítására, amit már amerikainak nevezni is csak keletkezési helye alapján lehet, inkább illik rá a hollywoodi származás.

Hovatovább a szórakoztató vonalon olyan kultúrasorvasztó mozgóképes behatolás történik, ami ellen nem lehet védekezni. Csak példaként szolgál: Ausztrália filmipara 30–40 évvel ezelőtt ontotta a jobbnál-jobb társadalmi tárgyú filmeket, ma már nem talál elég közönséget az ausztrál film, mert a benyomult amerikai hatásfilmek elrontották a közönség ízlését, már csak az a jó, ahol nagyhatású gyilkoló eszközökkel látványos pusztítás ingerli az izgalmakat.

Egy internetállomás (worldinmyeyes) véleménye szerint: – Mint más „normális” multinacionális vállalatok, a globális médiacégek is a tőkés libertanizmus elkötelezett hívei. Sőt, határozott küldetéstudattal egy új, globális kultúra követeinek tartják magukat, amely közelebb hozza egymáshoz az embereket. Ideológiájuk középpontjában a nyitott világ eszményképe áll, amelyben az eszmék és tapasztalatok valódi versenye folyhat, és ahol nem bürokratikus kormányok diktálják a médiapolitikát, hanem a fogyasztók ízlése és kívánságai, amihez a médiacégek csupán alkalmazkodnak.

Ezzel szemben azt látjuk, hogy a globális média nem hozza közelebb az embereket egymáshoz, ellenkezőleg lebontja a társadalmat egyénekre, akiknek semmi közös tennivalójuk nincs a város, a község többi tagjával, akár a szomszédjával sem, mert ő is, a szomszéd is ül a televíziós láda előtt, és élvezzi az amerikai művilági virtualitásokat és híreket, és ami körülötte történik, az már – boring.

Kell, hogy a médiának ereje legyen, amivel a folyamatokat befolyásolja. De nem szabad, hogy ereje a választásokkal létrehozott hatalmi ágak legyőzésére váljon alkalmassá. Fontos tudni, hogy a média olyan hatalmi ág, amelynek művelőit nem válasszák, hanem alkalmazzák, mégpedig a munkáltatók szándékai szerint. A média tőkeigényes, tehát üzleti vállalkozás. Ettől még lehet hasznos a társadalom részére, ideálisan a köz érdekének képviselőjével, ha kell, a hatalommal szemben, de ennek kisebb az esélye, mint társadalomellenes érdekltségének. Végülis mind a törvényhozói, mind a kormányzói, mind a bírói, mind a média (és egyéb, nem kodifikált) hatalom sok esetben kiérdemelve valamilyen felelősségrevonással élő

társadalmi ellenőrzést.

Már Bibó István is észrevette, és bátorkodott megírni a véleményét a pártállammal szemben, arról, hogy az állam behatol a médiába, a kulturális életbe, a maga céljaira felhasználva azt.

Ellenben most olyan történelmi időszakban vagyunk, amikor a liberálglobalista elveken igazgatott államapparátus és a liberálglobalista média nyomasztó együttműködésének monopól hatalmát Magyarországon elsöpörte a választók akarata, és ennek megfelelően a Fidesz-kormány nemzeti érdekű feladatának tartja, hogy a tájékoztató ipart, pontosabban a közszolgálati médiát a nemzeti rekonstrukció megvalósításának feladataira készítse vagy kényszerítse. Ez természetesen állami fedezetű beavatkozást jelent olyan értelemben, hogy megszünteti a nemzeti média esélytelenségét a nemzetközi támogatást élvező nemzetellenes médiával szemben.

A sajtószabadság nemes eszméje nem jelentheti azt, hogy aki bírja marja, mert ez egy kis ország esetében az esélyegyenlőség elpusztításával jár. Az nem sajtószabadság, amikor idegen média – úgy is mint hatalmi ágazat – rátelepszik az országra, és szétbontja annak hatalomgyakorló harmóniáját. Éppen elég gondot okoz országon belül megküzdeni a nemzetellenes elveket népszerűsítő egyes hazai médiumokkal. Szükség van a nemzeti médiára, annak döntő jelenlétére minden időben.

Bibó István az ő idejében abban látta a problémát, hogy az állam behatol a médiába, a kulturális életbe, a maga céljaira felhasználva azt. Ezért szorgalmazta, hogy „a szellemi élet, a kulturális termelés és tömegkultúra-fogyasztás területén” is valósuljon meg valamilyen szervezeti autonómia, önkormányzatiság, amely az államhatalommal szemben biztosítja önállóságát és saját érdekeinek, törvényeinek megfelelő működését. Igen, azóta átlendült a hatalmi viszony a másik végletbe: most éppen az országot kell megvédeni idegen médiahatalmaktól a nemzeti média érvényesítésével. Erre kell most egy új médiatörvény.

A nemzeti média tehát támogatásra szorul. A piac szabadságának értelmében jelen lévő globális médiacégek műsorpolitikájára nem lehet hatni állami eszközökkel. Egyedül az állami kezelésben álló úgynevezett közszolgálati hírközlő vállalatokat tudja az állam törvényes szabályzatok alá vetni.

Magyarországon nem a pártpolitikai túlsúly ellen kell védelmezni a médiát – bár néha az is szempont lehet –, hanem egészen sajátosan ahhoz a magyarországi (másuttalig létező) állapothoz, hogy a magyar politikai mezőnyt egy – mondhatni – világnézeti szakadék osztja két részre. A nemzeti érzésűekkel szemben egy hatalmi és befolyási eszközökkel bőven felvértezett, főleg értelmiségi és annak holdudvarát képező, kultúra iránt érdektelen réteg, gúnyol és ellenez mindent ami magyar, ami nemzeti, ami keresztény. Nem új képződmény, a múlt század legelején lépett fel a politika és társadalom mezőnyén, akkor magukat

kozmetopolitának, nemzetközinek, nyugatinak nevezve. Abból az irányzatból gerjedt életre a Károlyi-féle köztársaság és a Kun Béla-féle proletárdiktatúra. Teljesen feloldhatatlan kettősség.

Média a nemzet szolgálatában

Tizennégy éven keresztül toldozgatták-foltozgatják az 1996-os médiatörvényt. A Fidesz kétharmados győzelme kellett ahhoz, hogy olyan médiatörvény kerüljön javaslatba, amelybe beépítetten jelenik meg a nemzet iránti elkötelezettség. A törvénytervezet értelmében a közszolgálati média alkotmányos intézménnyé válna, amelynek felügyeletét egy az Országgyűlés által választott hatóság, és egy független tulajdonosi testület látná el. Ezzel kikerülne a politikai pártok fogságából, azok kormányzati váltakozásából eredő bizonytalanságából. És ami a lényeges „a közszolgálati médiaszolgáltatás céljainak megvalósulása felett az állampolgárok egyes törvényben meghatározott közösségei örködnének”. Ebbe a testületbe egy-egy tagot delegálhat a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, a Magyar Olimpiai Bizottság, az Országos Rektori Konferencia, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, a Magyar Köztársaság települési önkormányzatainak szövetségei, illetve szervezetei, a Magyar Köztársaság által elismert nemzeti és etnikai kisebbségek országos önkormányzati szervezetei, a Magyar Köztársasággal szomszédos államokban bejegyzett magyar kulturális szervezetek, valamint a családok érdekeit védő és képviselő, Magyarországon bejegyzett érdekvédelmi szervezetek. Érzékelhetően szélesebb társadalmi képlet, mint amit a politikai pártok tudnak nyújtani.

A Köszolgálati Testület a társadalmi felügyeletet biztosítja a közszolgálati médiaszolgáltatók és a nemzeti hírügynökség felett. A Köszolgálati Testület a közszolgálati érvényesülését folyamatosan figyelemmel kíséri, és szabályozott módon ellenőrzést gyakorol a Magyar Rádió, a Magyar Televízió, a Duna Televízió és a Magyar Távirati Iroda felett, az erre a célra megszerkesztendő kódexben foglaltak végrehajtása kapcsán.

A benyújtott törvényjavaslat a sajtó alapvető jogait kívánja meghatározni. Az előterjesztők a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló javaslat indoklásában úgy fogalmaznak, hogy az új, a jogrendszerben korábban nem létezett „médi alkotmány” közérdekű feladatokat oszt a médiapiac szereplőire, amelyeket összefoglalóan „a közönség jogaiként” határoz meg. Eszerint „mindenkinek joga van arra, hogy megfelelően tájékoztassák a helyi, az országos és az európai közélet ügyeiről, valamint a Magyar Köztársaság polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről.”

A javaslatban szerepel a média tájékoztatási kötelezettsége, valamint a kiegyensúlyozottság követelménye. A fideszes politikusok emellett kitérnek az

alkotmányos rend és az emberi jogok tiszteletben tartására vonatkozó előírásokra, a gyűlöletkeltés tilalmára, és az emberi méltóság védelmére, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi szabályokra, illetve bizonyos reklámkorlátozásokra.

A törvényjavaslat a polgári törvénykönyv helyett a sajtószabadságról szóló törvényben kezelné a sajtóhelyreigazítások szabályozását, amelynek új elnevezése választási jog lenne.

A törvényjavaslat hatálya valamennyi ma ismert médiumra kiterjed, beleértve a nyomtatott és elektronikus sajtót, illetve az internetes tartalmak egyes szabályozás alá vont részét. A közszolgálati médiát (MR, MTV, Duna) nem vonják össze, azonban közös felügyeletet kapna. A közmédiumokból közös nonprofit részvénytársaságot alakítanának, azonban szervezetileg továbbra is önállóak maradhatnának. A Magyar Televízió Közalapítványt átalakítanák Közszolgálati Közalapítvánnyá, a többi (Magyar Rádió Közalapítvány, Hungária Televízió Alapítvány és a Magyar Távirati Iroda Tulajdonosi Tanácsadó Testülete) megszüntetnék, feladataikat és vagyonukat az új társaság venné át. Az új Közalapítványt egy kuratórium vezetné, tagjait az Országgyűlés választaná, s tagja lenne az új médiatanács elnöke is. A kuratórium éves beszámolóval tartozna munkáltatójának, az Országgyűlésnek.

A hírközlési törvényt úgy módosítanák, hogy abban új meghatározást kapna a felügyelő hatóság, s annak szerepe, feladata is. A neve Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság lenne, amelyet három, önálló hatáskörrel bíró szerv vezetne. Az első a médiatanács elnöke – őt a miniszterelnök nevezné ki kilenc évre, maga a Média- és Hírközlési Hatóság elnöke az Országgyűlés választaná, valamint a hatóság hivatala.

A fideszes képviselők által benyújtott törvényjavaslat szerint valamennyi közszolgálati műsorszolgáltató, valamint az MTI-t irányító vezérigazgató számára kötelezően betartandó Közszolgálati kódex tartalmazná a közszolgálati média és a nemzeti hírügynökség számára előírt pontos feladatokat. A médiát és hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló javaslat szerint megszűnne a jelenlegi formájában a Nemzeti Hírközlési Hatóság (NHH) és Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT), összevonásukkal létrejön a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH), amely autonóm államigazgatási szerv, elnökét a miniszterelnök nevezi ki 9 évre.

A jogszabály rögzíti azt is, hogy az Országgyűlés határozatban a Magyar Rádió Közalapítványból, a Magyar Televízió Közalapítványból és a Hungária Televízió Közalapítványból létrehozza a Közszolgálati Közalapítványt.

A baloldal, a hazai és a külföldi, egyaránt elítéli a média megsabályozását.

Az EBESZ (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet) sajtószabadság-képviselője felszólította a magyar kormányt, állítsa le a médiatörvény-tervezetet, és kezdjen

nyilvános konzultációkat a szakmai szereplők részvételével a törvénytervezetek módosítása érdekében. „A javasolt törvények nagyfokú aggodalomra adnak okot országuk médiaszabadságát illetően” – írta a sajtószabadság-képviselő Martonyi János külügyminiszterhez intézett levelében, majd: „Elfogadásuk ahhoz vezethet, hogy az összes műsorszolgáltatást politikai döntéseknek rendelik alá.”

Ki tudja, milyen információra alapozta az EBESZ-tisztviselő ezt a mondatát, amivel szemben pontosan az ellenkezője fog megvalósulni a magyar médiatörvénnyel: kikerül az eddigi pártalkudozások, civódások huzavonás állapotából, és – aminél már demokratikusabb nem is lehetne – mint fentebb felsoroltuk – országos társadalmi szervezetek ellenőrzése alá kerül. Jó is lesz, ha ezzel a törvénnyel tisztességre szorítják a sajtószabadság betyárjait is, de legfőképpen az lesz történelmi eredmény, hogy a közszolgálati médiumok beállnak a nemzeti összetartozás megvalósítása törekvéseibe, aminek mi is részesei akaunk lenni itt Ausztráliában. (Tegyük hozzá: Kanadában is. Szerk.)

(Megjelent az ausztráliai Magyar Élet 2010. július 22-i számában)

(cont. from page 30)

six years. Ádám obtained leave of absence from his post and took Franz to Vienna, where he had piano lessons with Carl Czerny, a composer and pianist who had been a pupil of Ludwig van Beethoven, and studied composition with Antonio Salieri, the musical director at the Viennese court. He gave several concerts in Vienna, with great success. The legend that Beethoven attended one of Liszt's concerts and kissed the prodigy on the forehead is considered apocryphal—but Liszt certainly met Beethoven.

Liszt moved with his family to Paris in 1823, giving concerts in Germany on the way. He was refused admission to the Paris Conservatoire because he was a foreigner; instead, he studied with Anton Reicha, a theorist who had been a pupil of Joseph Haydn's brother Michael, and Ferdinando Paer, the director of the Théâtre-Italien in Paris and a composer of light operas. Liszt's Paris debut on March 7, 1824, was sensational. Other concerts quickly followed, as well as a visit to London in June. He toured England again the following year, playing for George IV at Windsor Castle and also visiting Manchester, where his New Grand Overture was performed for the first time. This piece was used as the overture to his one-act opera Don Sanche, which was performed at the Paris Opéra on October 17, 1825. In 1826 he toured France and Switzerland, returning to England again in the following year. Suffering from nervous exhaustion, Liszt expressed a desire to become a priest. His father took him to Boulogne to take seabaths to improve his health; there Ádám died of typhoid fever. Liszt returned to Paris and sent for his mother to join him; she had gone back to the Austrian province of Styria during his tours.

(folyt. a 9. oldalról)

a valóságosság, hogy ne legyen benne semmi képtelenség, de a tisztességes fillentés belefér.”

Csokonai közkincs. Költői programjáról és útjáról elmondható, tudja, mi az, ami könnyű és nehéz, de a lényeg nála is megfoghatatlan. A költészet legbensőbb erezeteibe jutott. Harminckét évet hányódott a kor hamis díszletei között. Alkotás helyett zaklatott vándorévek jutottak neki, nehezen találta a helyét. Kortársaitól sem számíthatott komoly elismerésre. Talán csak Kazinczy látta benne a géniust. Biztos nyugalom helyett a vidéki kúriák pillanatnyi menedéke jutott csak neki, amúgy „kő volt a párnája lakhelyein.” Hiába volt vidám fickó, állandó hangulati hullámzások jellemezték belső szomorúsággal, fekete árnyék ült a lelkén. Nem kapta meg a szerelem „vigasztalást nyújtó balzsamát”. Nyomasztották a tüdőbetegség lidércei. Fájt neki, hogy „csúfra emlegették,” gúnyt űztek belőle. Bravúros költeményeket írt. Írásai az emberi önismeret csodái...

Képes volt megfogalmazni, ahogy az eső kicsalja a virág szirmából az illat-leheletet. Csokonai versei vallomások, önarcképe az életműve.

(Megjelent az Új Katedra 2010. május-júniusi számában)

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY

A REMÉNYHEZ

Földiekkel játszó
Égi tünemény,
Istenségnek látszó
Csalfa, vak Remény!
Kit teremt magának
A boldogtalan,
S mint védangyalának,
Bókol úntalan.
Síma száddal mit kecsegtetsz?
Mért nevetsz felém?
Kétes kedvet mért csepegtetsz
Még most is belém?
Csak maradj magadnak!

Biztatóm valál;
Hittem szép szavadnak:
Mégis megcsalál.

Kertem nárcisokkal
Végig ültetéd;
Csörgő patakokkal
Fáim éltetéd;
Rám ezer virággal
Szórtad a tavaszt
S égi boldogsággal
Fűszerezted azt.
Gondolatim minden reggel,
Mint a fürge méh,
Repkedtek a friss meleggel
Rózsáim felé.
Egy híjját esmértem
Örömmimnek még:
Lilla szívét kértem;
S megadát az ég.

Jaj, de friss rózsáim
Elhervadtanak;
Forrásim, zöld fáim
Kiszáradtanak;
Tavaszom, vígságom
Téli búra vált;
Régi jó világom
Méltatlanra szállt.
Óh! csak Lillát hagytad volna
Csak magát nekem:
Most panaszra nem hajolna
Gyászos énekem.
Karja közt a búkat
Elfelejténem,
S a gyöngykoszorúkat
Nem irigyleném.

Hagyj el, óh Reménység!
Hagyj el engemet;
Mert ez a keménység
Úgyis eltemet.
Érzem: e kétségbe
Volt eróm elhagy,
Fáradt lelkem égbe,
Testem földbe vágy.
Nékem már a rét hímetlen,
A mező kisült,
A zengő liget kietlen,
A nap éjre dült.
Bájjoló lágy trillák!
Tarka képzetek!
Kedv! Remények! Lillák!
Isten véletek!

TÁMOGASSA A MAGYAR MŰVÉSZETET!

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor szobrászművész alapította édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100.

évfordulójára.

Egyúttal létrehozta a Szervátiusz Jenő díjat, azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében születő magyar művészetre.

A díjat a kuratórium évente adja át olyan képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre.

A formakultúra ugyanis - a nyelv mellett - a legfontosabb identitás -megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga.

Két éve, felváltva művészettörténész, illetve újságíró is kap alternatív Szervátiusz Jenő díjat.

Számlaszám: HU02 10300002-20609254-00003285

Szervátiusz Tiborné kuratóriumi elnök

Tel.: 06/20-338-9278

e-mail: alapitvany@szervatiusz.hu

KÖSZÖNJÜK CSANÁDI ELIZABETH LAPUNK TÁMOGATÁSÁRA SZÁNT ADOMÁNYÁT

**HIRDESSZEN LAPUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN
FOGLALJA AZ ÉVI ELŐFIZETÉST.
MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK, HA
A MAGYAR DIASZPÓRA
EGYETLEN KÉTNYELVŰ
KULTURÁLIS LAPJÁT OLVASSA**

KALEJDOSCOPE PUBLISHING

AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!

MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!

KÖNYVÉT MI KIADJUK MAGYARUL, ANGOLUL

VAGY KÉT NYELVEN

KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK

E-mail: rosacae@hotmail.com

www.kalejdoskop.com

Tel.: 416 491 4631

Ártándiné Borbás Ilona sorsát negyvenkét éves koráig zsarnok édesapja befolyásolja. Ilike valós helyzetére akkor döbben rá, amikor munkanélkülivé válik. Ellenszegül az öt megfigyeltető, volt párttitkár édesapjának. Sorsdöntő hazugságokra derül fény. Mintha mindent a végzet irányítana, de valójában egy öntudatra ébredő nő vívja meg csatáját a hatalmi arroganciával, a mindent átszövő képmutatással. A regény az 1944-1995 közötti időszakot öleli át, ám síkjai olykor eltolódnak egymástól, máskor egybeesnek. A szerző a változatos, érdekfeszítő cselekményt olykor finom lírával, gyengéd humorral szövi át.

edition nove. novum publishing kft.

H-9400 Sopron, Várkerület 1-3. II/6.

Tel.: +36 99 505 024. Fax: +36 99 505 032

Cégjegyzékszám: Cg. 08-09-015094

<http://www.editionnove.hu> . a.geoesel@editionnove.hu

**A KALEJDOSZKÓP IRODALMI KÁVÉZÓ
A KANADAI MAGYAR TEHETSÉGEK
BEMUTAKOZÁSÁT VÁRJA**

JELENTKEZÉS: rosacae@hotmail.com

Telefonon: 416 491 4631

the coffee mill

MAGYAR ÉS EURÓPAI ÉTELEK
A LEGFINOMABB BÉCSI SZELET,
GULYÁSLEVES
BORJÚPAPRIKÁS GALUSKÁVAL
NAGY SALÁTA- ÉS SZENDVICSVÁLASZTÉK
LIKŐRENGEDÉLLEL RENDELKEZÜNK
48. ÉVE ÁLLUNK VENDÉGEINK
RENDELKEZÉSÉRE!
MINDEN NAP NYITVA
D. E. 10-TŐL ESTE 11-IG
PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON ESTE 12-IG
99 YORKVILLE AVE., TORONTO, ONTARIO
416-920-2108
ÉLŐZENE PÉNTEK, SZOMBAT
ÉS VASÁRNAP ESTE

AMERIKAI MAGYAR ÚJSÁGOT!
P. O. Box 7416 Baltimor,
MD 21227-0416, USA

A TORONTÓI MAGYAR
KULTÚRKÖZPONT VÁRJA A
MAGYAR HONFITÁRSAKAT!
HOZZA EL BARÁTAIT IS!

THERE IS ALWAYS SOMETHING
HAPPENING AT THE HUNGARIAN
COMMUNITY CENTRE
COME IN!
840 St. Clair Ave. W., Toronto
Tel.: 416 654 4926
www.hccc.org

"A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN"

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag
független emberek kevesebbet aggódnak
a piac és az élet ingadozásai miatt.
Átfogó pénzügyi tanácsadással segítük
Önnek lelki nyugalma és vagyoni
biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.
Senior Financial Consultant
390 Brant Street Suite 600,
Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™
Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDIJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations
* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.
Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company
** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

Az Értől az Óceánig

Egy asszony élete egy tragikus korban

ORMAY GABRIELLA
AZ ÉRTŐL AZ ÓCEÁNIG

A könyv egy Erdélyben
született fiatal-
asszonyról szól,
aki mint önkéntes
ápolónő végigéli a
II. világháború
viszontagságait.

Postaköltséggel CA\$15.00

Postaköltség nélkül CA\$12.00

5 Concorde Pl. Suite #3301, Toronto, ON
M3C 3M8 Canada

IDA LEO'S UNIQUE BOOKMARKS
DIFFERENT DESIGN, LAMINATED, ADMIRER BY MANY!
CHRISTMAS DESIGN AVAILABLE
4 FOR \$10.00 OR 1 FOR \$3.00
SEND CHECK OR MONEY ORDER TO IDA LEO
401-1950 DURNIN ROAD, KELOWNA, BC.
V1X 7W6; TEL.: 250 762 3460

The **CORVINA** Group

Our new address:

**311 Sheppard Avenue East
Toronto, Ontario M2N 3B3
(Sheppard & Bayview)**

Tel: 416-658-3434, info@corvina.ca

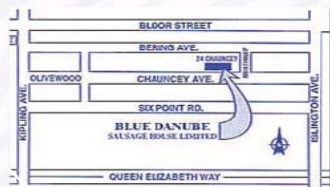

**Hungarian Canadian Business Directory
Corvina Printing & Design
Corvina Publishing**

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárúk
Finom házi sütemények
Magyar árúk bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

HUNGARIAN VISUAL ARTISTS OF CANADA

A KANADAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

Sárkány Mária: Rediness

**SZERETETTEL MEGHÍVJUK ÖNT, CSALÁDJÁT, BARÁTAIT
ÁLLANDÓ TÁRLATUNKRA**

A KANADAI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT PETŐFI TERMÉBEN

840 ST. CLAIR AVE. W., TORONTO, ON

**A KIÁLLÍTÁST MINDEN MAGYAR RENDEZVÉNY IDEJÉN
NYITVA TARTJUK. MÁS IDŐPONTBAN, VAGY VIDÉKRŐL
ÉRKEZŐ LÁTOGATÓINK AZ IRODÁBÓL KÉRHETIK A PETŐFI**

TEREM KINYITÁSÁT. RENDEZVÉNYEK IDEJE ALATT

**KÉPZETT KÉPZŐMŰVÉSZ TAGTÁRSUNK LESZ
JELEN A PETŐFI TEREMBEN, AD FELVILÁGOSÍTÁST
A KIÁLLÍTOTT MŰVEKRŐL ÉS A MŰVÉSZEKRŐL.**

KÉRJÜK, LÁTOGASSÁK KIÁLLÍTÁSUNKAT!

A KIÁLLÍTOTT TÁRGYAK MEGVÁSÁROLHATÓK.

**Magda Mihály
Artist**

**22 Martin Crescent,
Toronto, ON, M4S 2V4
Tel.: 416-484-8773
Fax: 416-484-8748**

E-mail:

**Magda@Mihaly.com
www.MagdaMihaly.com**

delta optical

Square One Mall

tel.: 905.896.4030 100 City Centre Dr. Mississauga ON L5B 2C9
fax.: 905.896.4031

Fairview Mall

tel.: 416.491.1115 1800 Sheppard Ave. E. Toronto ON M2J 5A7
fax.: 416.491.1146

Hillcrest Mall

tel.: 905.883.1144 9350 Yonge St. Richmond Hill ON L4C 5G2
fax.: 905.883.1148

The Shoppes of the Towne Square

tel.: 905.338.3900 Unit 3, 210 Lakeshore Rd. E. Oakville ON L6J 1H8
fax.: 905.338.8054

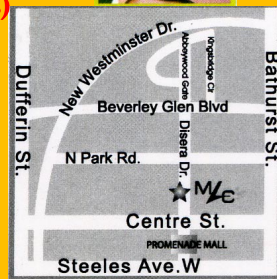
Szépüljön Velünk! ITT A NYÁR! A BIKINI SZEZONJA
LÉZER KLINIKA

MINDEN LÉZERKEZELÉSI CSOMAG
ELSŐ KEZELÉSÉRE 50%
KEDVEZMÉNY

- ◆ UNWANTED PERMANENT LAZER HAIR REMOVAL
- ◆ ACNE TREATMENT, SKIN REJUVENATION
- ◆ MICRODERMABRASION
- ◆ VASCULAR AND PIGMENTED LESIONS (AGE/SUN SPOTS)
- ◆ ALPHA-BETA PEELING (SWISS MED.)
- ◆ FACIAL LIFTING, SKIN TIGHTENING
- ◆ ROSACEA, VEINS, SCARS, STRETCH MARKS
- ◆ BOTOX - \$8/ EGYSÉG: 33% KEDVEZMÉNY
- ◆ RÁNCFELTÖLTŐ INJEKCIÓ: 2-T FIZET, 3-AT KAP

MINDEN KEZELÉST, KOZMETIKAI BEAVATKOZÁST
DR. DUNCA M. ZOLTÁN VÉGEZ VAGY
AZ Ő FELÜGYELETE ALATT VÉGEZÜNK

Become more beautiful!
MEDICAL LASER CLINIC

*A változás szépsége:
Légy szebb, ugyanakkor légy Temagad!*

DR. DUNCA M. ZOLTÁN

BIZTOSÍTÓ ÁLTAL FEDEZETT ÚJ SZOLGÁLTATÁSOK
AKUPUNKTÚRA, MASSZÁZS (RMT), REIKI,
REFLEXOLÓGIA, TUNA ÉS QUIGONG KEZELÉSEK!

NYITVATARTÁS - PROGRAM

HÉTFŐTŐL-SZERDÁIG: 9 -17; CSÜTÖRTÖK: 10 -20;
PÉNTEK: 9 -18; SZOMBAT: 9 - 14
Vasárnap: csak előzetes időpontegyeztetéssel

31 Disera Dr, Suite 200, Thornhill, ON, L4J 0A7; Tel.: (905) 731 8800; Ingyenes Parkolás

www.medicallaser.ca

ELSŐ VIZSGÁLAT INGYENES, SZEMÉLYRE SZÓLÓ; KOMPLETT KEZELÉS ESETÉN ELSŐ KEZELÉSRE 50%-OS KEDVEZMÉNY